

Inkluderende læringsmiljøer og specialpædagogisk bistand

Åben høring i Børne- og Undervisningsudvalget

Folketinget, 27. april 2022

Nanna Høygaard Lindeberg

VIVE

Støtte, støttet elevresultater

Delrapport 1. Inkluderende
specialpædagogisk bistand

Nanna Højgaard Lindeberg, Thyge Tegtmøller,
Anker Græs Andreasen, Jakob Trane Isom
Kjærholm, Mathias Ruge og Kristine

Casestudier af kapacitet gennem specialpædagogik og samarbejde på almen- skoler

Delrapport 3. Inkluderende læringsmiljø
specialpædagogisk bistand

Ulrik Houberg, Marianne Schær Kofin, Camilla
Kjærholm og Mathias Ruge

Kortlægning af læreres kompetencer og udvikling vedrørende arbejde med børn med særlige behov

Delrapport 5. Inkluderende læringsmiljø
specialpædagogisk bistand

Litteratur- og praksiskortlægning af
special- og almenundervisning

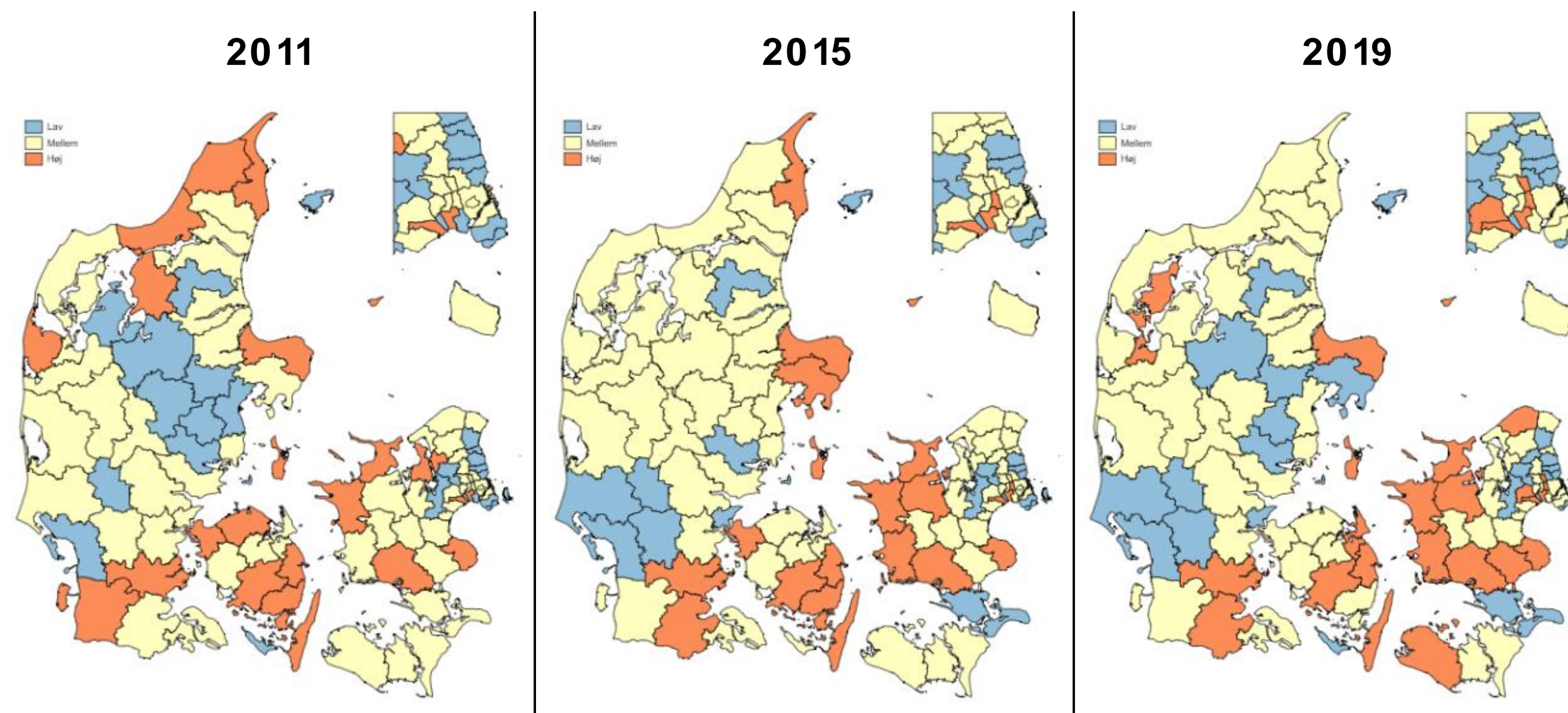

Mellemformer – en kombination af almen- og specialundervisning Casestudier af mellemformer på to skoler

Tre nedslag

- Støtte til elever med særlige behov
- Udfordringsbilledet i et helikopterperspektiv
- Kommuner og skolers indsatser

Støtte til elever med særlige behov

- Blå kommuner: De 25 pct. kommuner med lavest segregeringsgrad
- Orange kommuner: De 25 pct. kommuner med højest segregeringsgrad
- Gule kommuner. Kommuner, som hverken har en særlig høj eller lav segregeringsgrad

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik.

Elever med særlige behov

På tværs af både almene og segregerede skoletilbud er der fra 2011 til 2019 sket en stigning i andelen af elever, som er diagnosticeret med:

- ❑ Adfærdsforstyrrelse
 - ❑ Autismespektrumforstyrrelse
 - ❑ Psykisk lidelse
-
- ❑ Markant forøgelse i andelen af elever, der er indmeldt i Nota og som får hjælp i form af e-bøger eller lydbøger for dokumenteret ordblindhed.

Udfordringer I et helikopterperspektiv

1. Støtten til elever med særlige behov

Ikke altid tilstrækkelig, rettidig og afstemt ift. børn og forældre

2. Kompetencer hos det pædagogiske personale

Ikke altid tilstrækkelige og tilgængelige specialpædagogiske kompetencer og mulighed for at omsætte viden inden for almen skolens rammer

Kommuner og skolers indsats

Udvalgte tendenser

Fokus på kapacitetsopbygning på alment skolerne og på udvikling af PPR

Udbredelse af mellemformer mellem almen- og specialundervisning

Udvikling af mellemformer

Værdigrundlag, økonomistyring, faglig strategi, visitation og organisering skal understøtte arbejdet i mellemformerne

Fokus på:

- Elevsammensætning og medarbejderkompetencer
- Behov for faglig støtte til udvikling af didaktik og pædagogik
- Samspil mellem almenklasse og mellemformen
- Løbende opfølgning på elevernes faglige og sociale udbytte og deres oplevelse af at modtage undervisning i mellemformen

**Tak for
opmærksomheden**

VIVÉ

Oplæg fra Klagenævnet for Specialundervisning

Udviklingen i antallet af klager og indholdet af klager over kommunale afgørelser om specialundervisning og specialpædagogisk bistand til børn i folkeskolen

*Åben høring om inklusion i grundskolen
Børne- og Ungeudvalget den 27. april 2022*

Realitetsbehandlede folkeskolesager

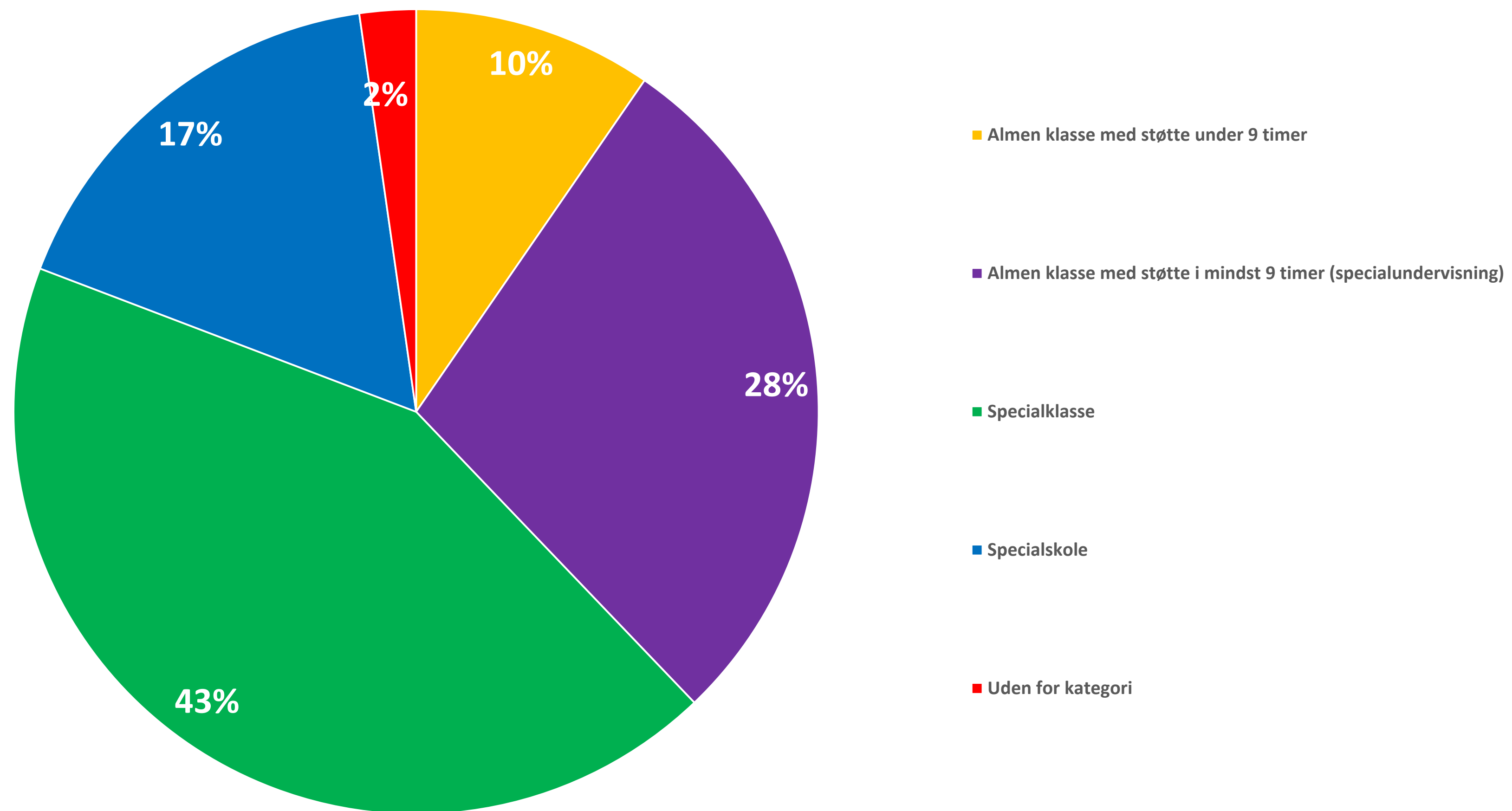
2019:
177

2020:
180

2021:
148

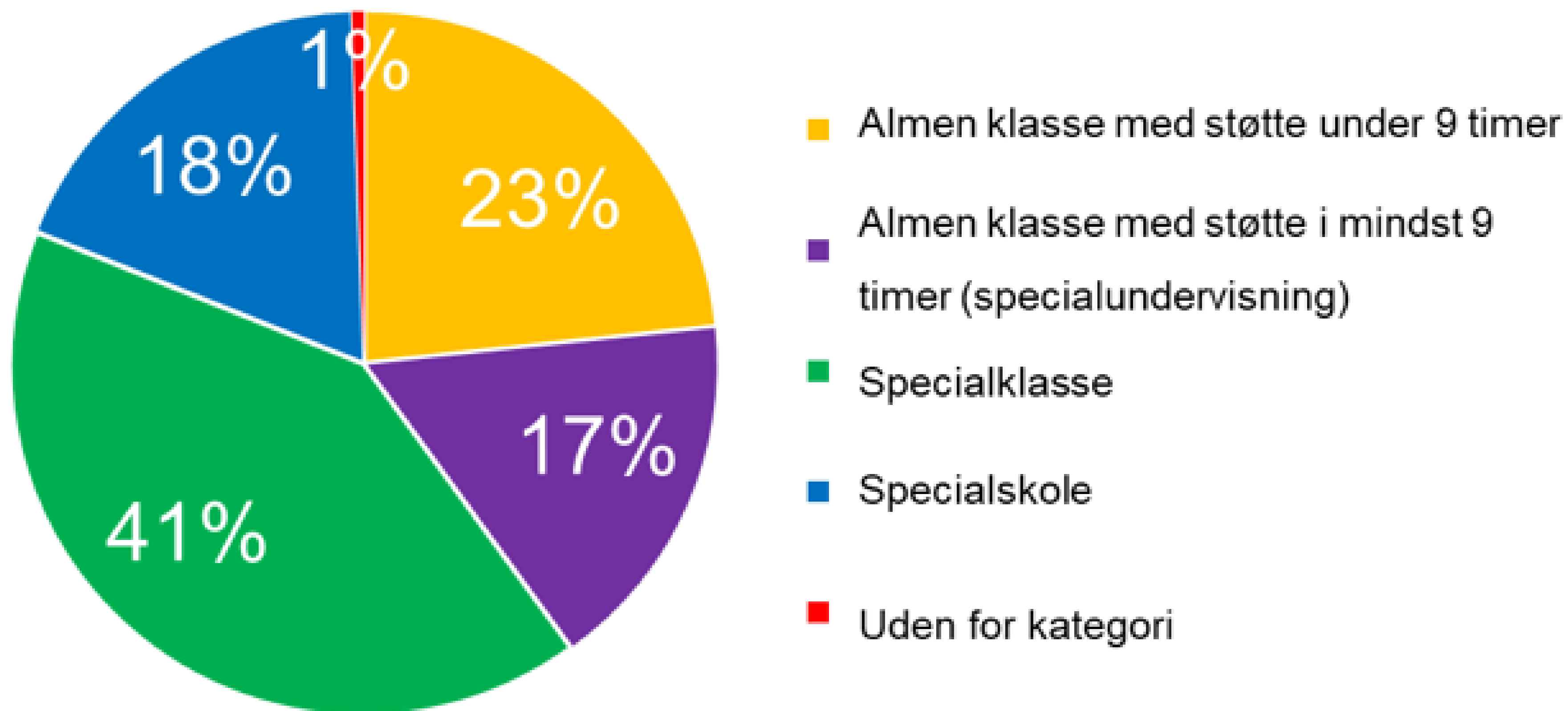
Kommunernes visitering

Kommunernes visitering 2019

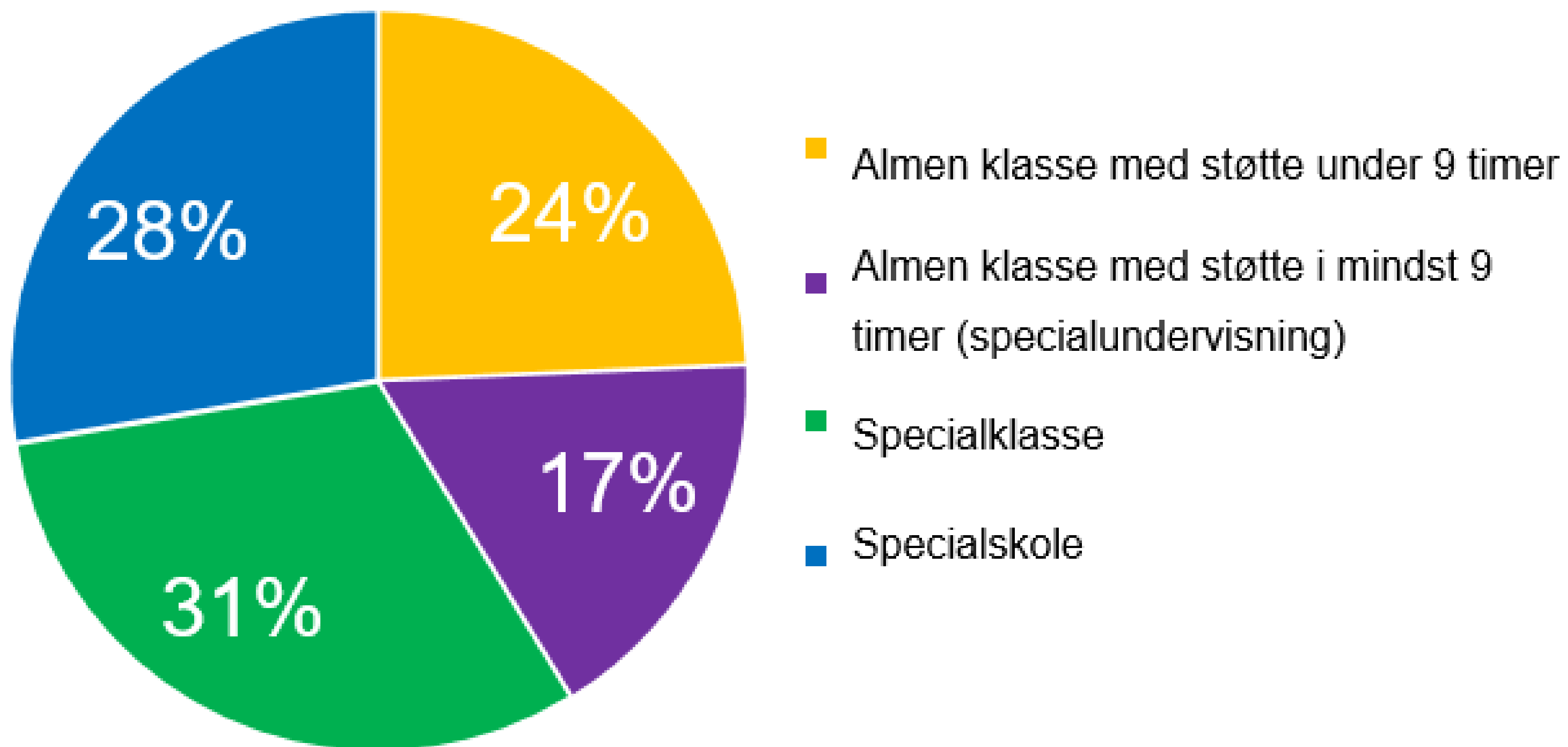
Kommunernes visitering

Kommunernes visitering 2020

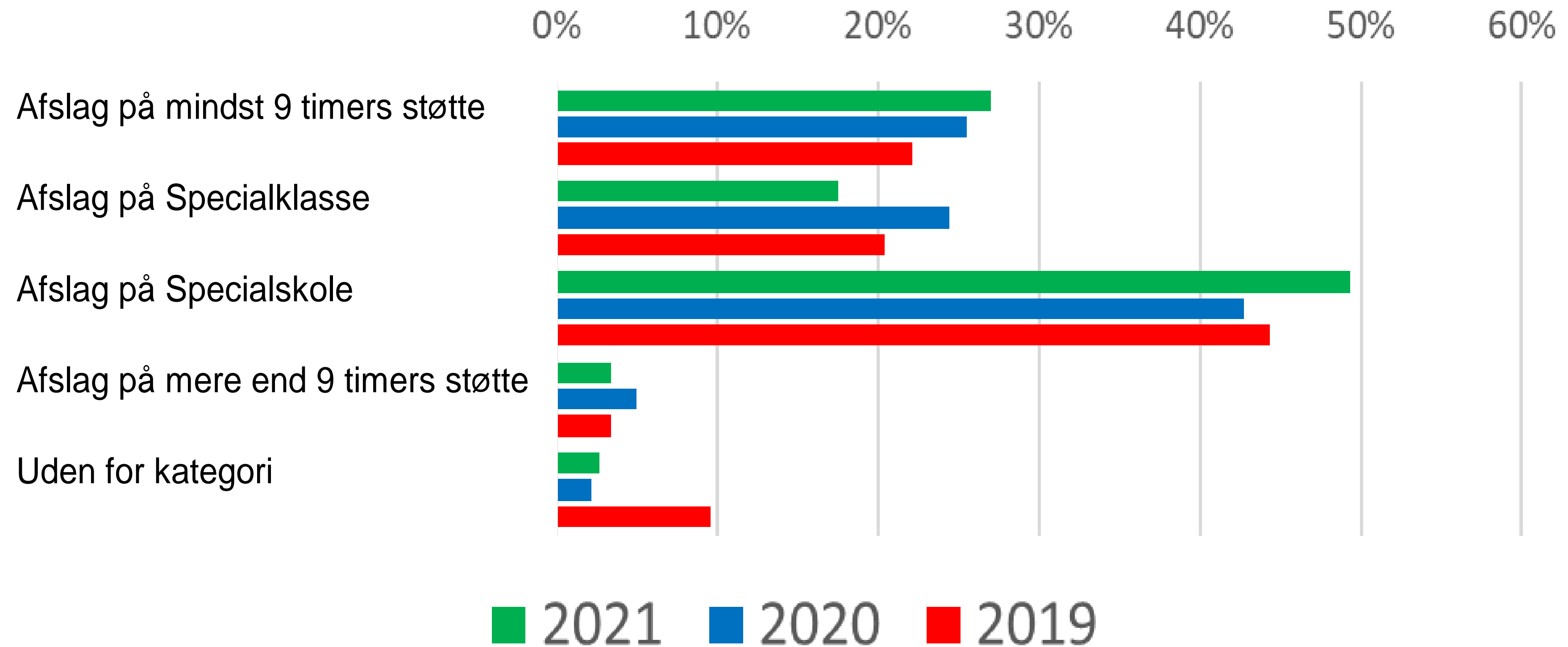
Kommunernes visitering

Kommunernes visitering 2021

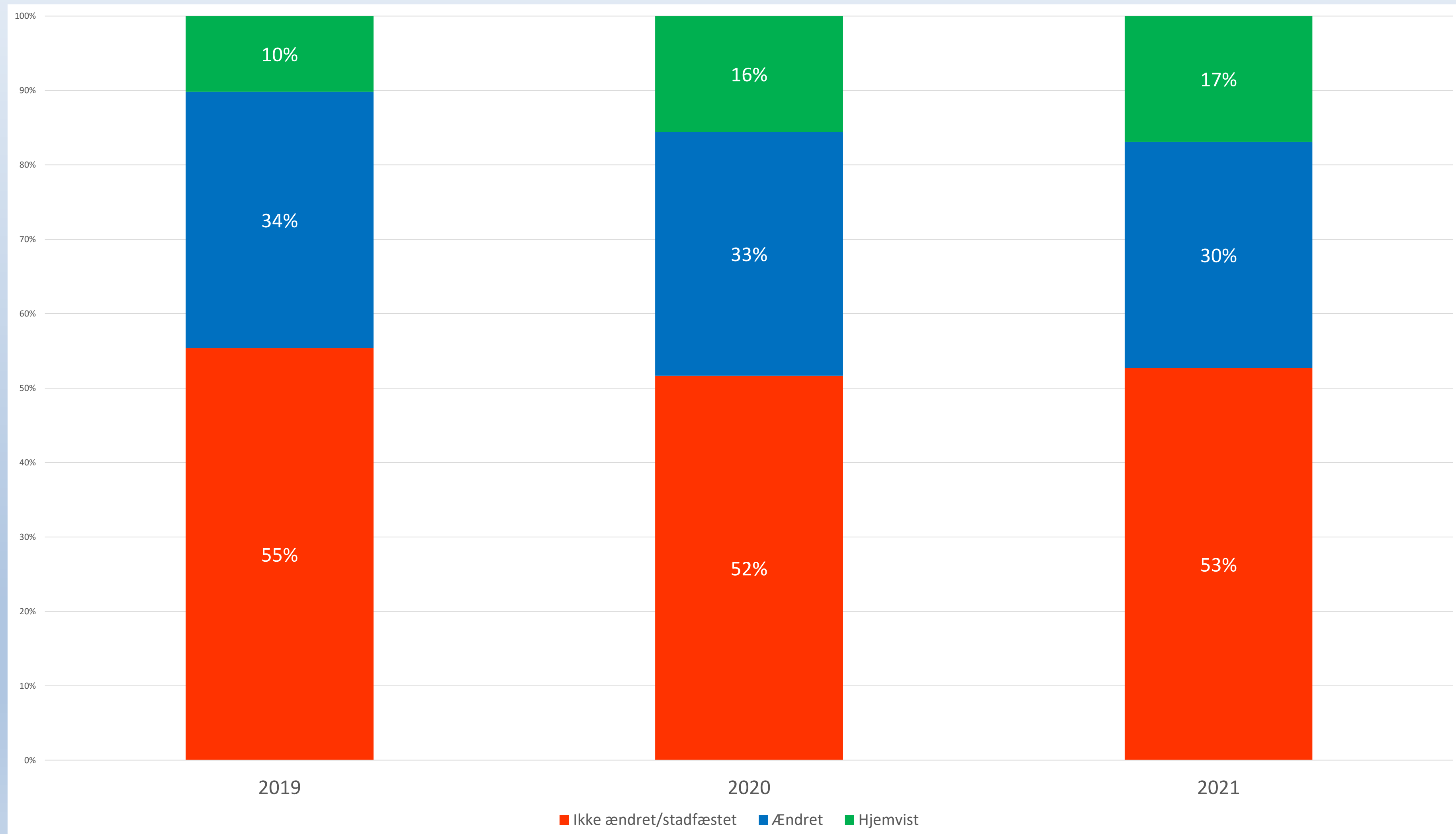

Klageårsager

Klageårsag de seneste 3 år

Klageudfald

Klagenævnets ændringer fra almen til mere vidtgående specialundervisningstilbud

- Afgørelser om at barnets undervisningsbehov kan tilgodeses i almenmiljøet på en folkeskole: 199
- Klagenævnet har i 57 af disse sager vurderet, at barnet har behov for et mere vidtgående specialundervisningstilbud i form af en specialklasse eller en specialskole

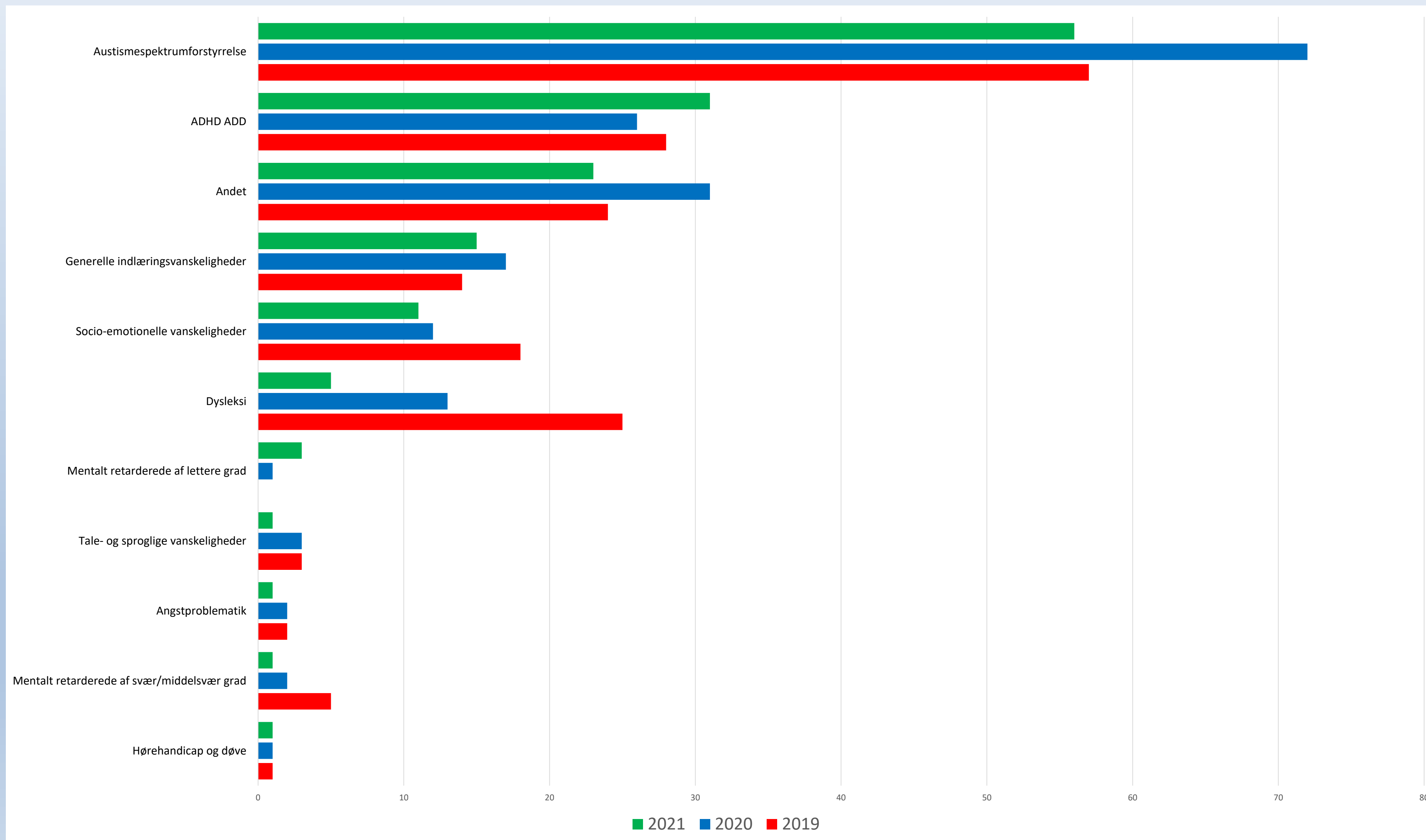
Ændring i forhold til realitetsbehandlede folkeskolesager

2019: 14 procent

2020: 11 procent

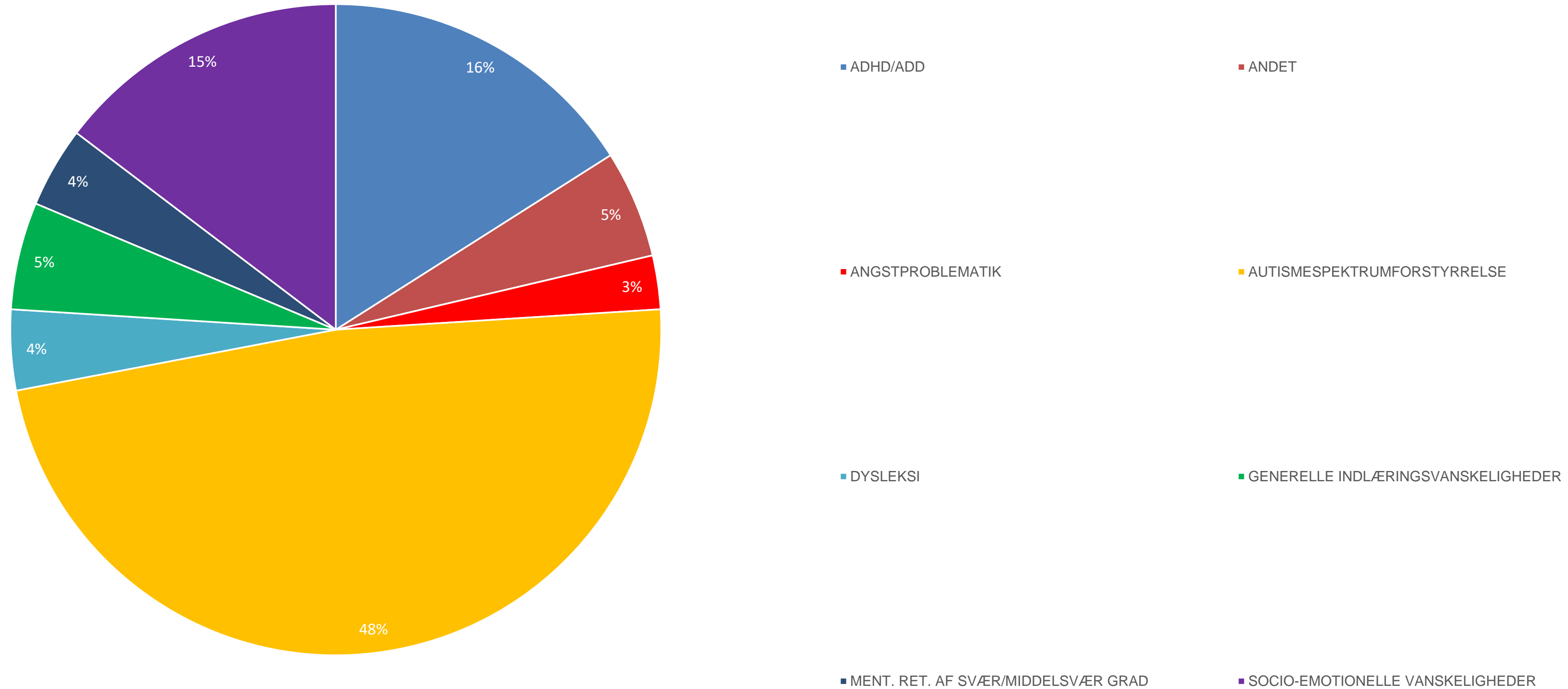
2021: 9 procent

Barnets udfordringer i de behandlede sager

Børn, der ikke er i skole og deres udfordringer

Sager om børn, der ikke er i skole, mens sagen blev behandlet i perioden 2019-2021, fordelt på diagnose/udfordring.

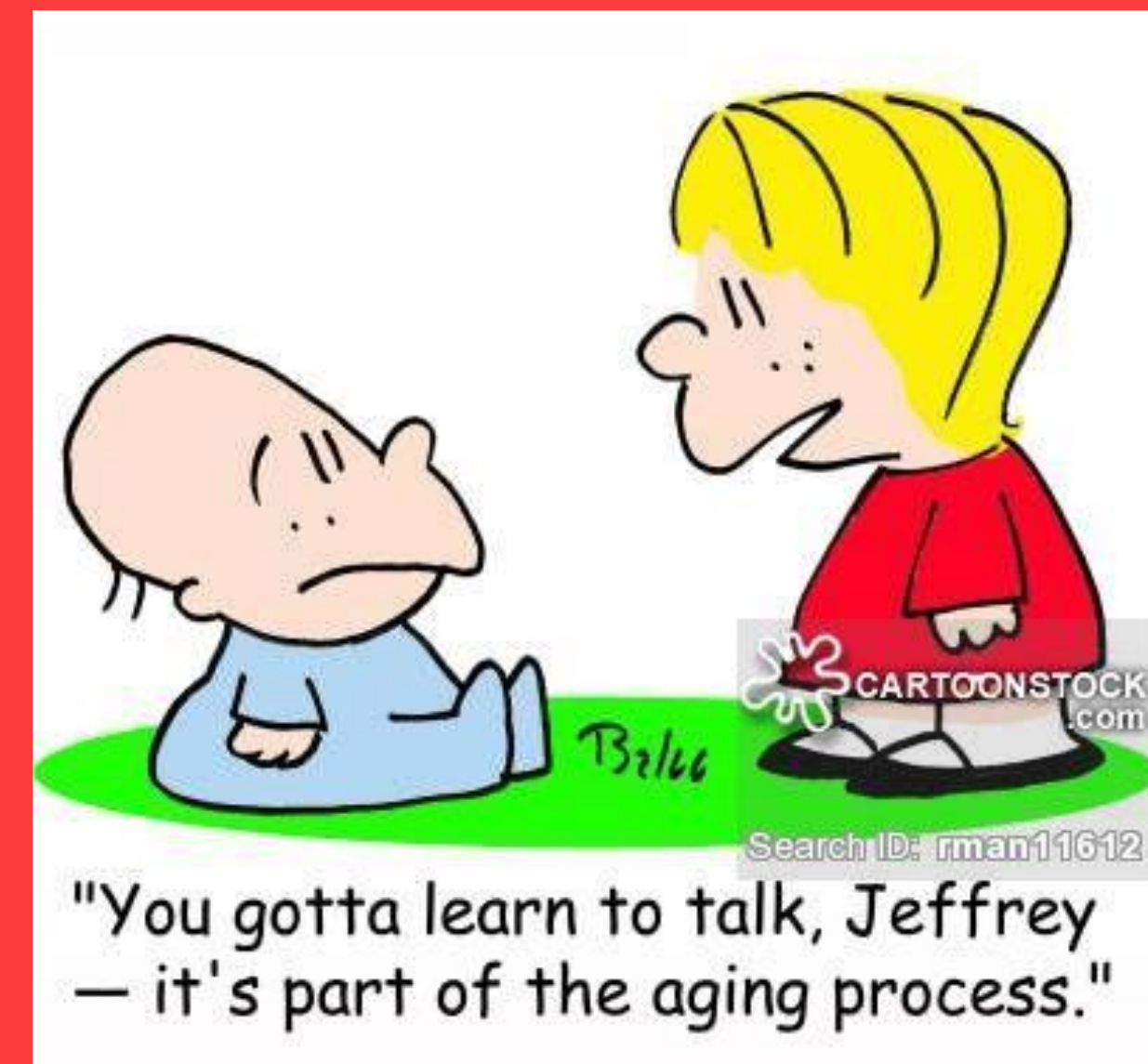

ÅBEN HØRING

Krav om tilpasning fører ikke til trivsel for alle børn –
perspektiver og muligheder

Janne Hedegaard Hansen, Forskningsleder, Institut for
Pædagoguddannelse, KP

27. april 2022

Ret

Rettighed
i forhold til
deltagelse

Pligt

Forpligtelse i
forhold til
deltagelse

Individets
rettighed og behov
for at deltage i
fællesskabet
(*deltagelse*)

Kollektivets
opretholdelse af en
social orden, der
sætter grænser for
deltageformer
(*grænser*)

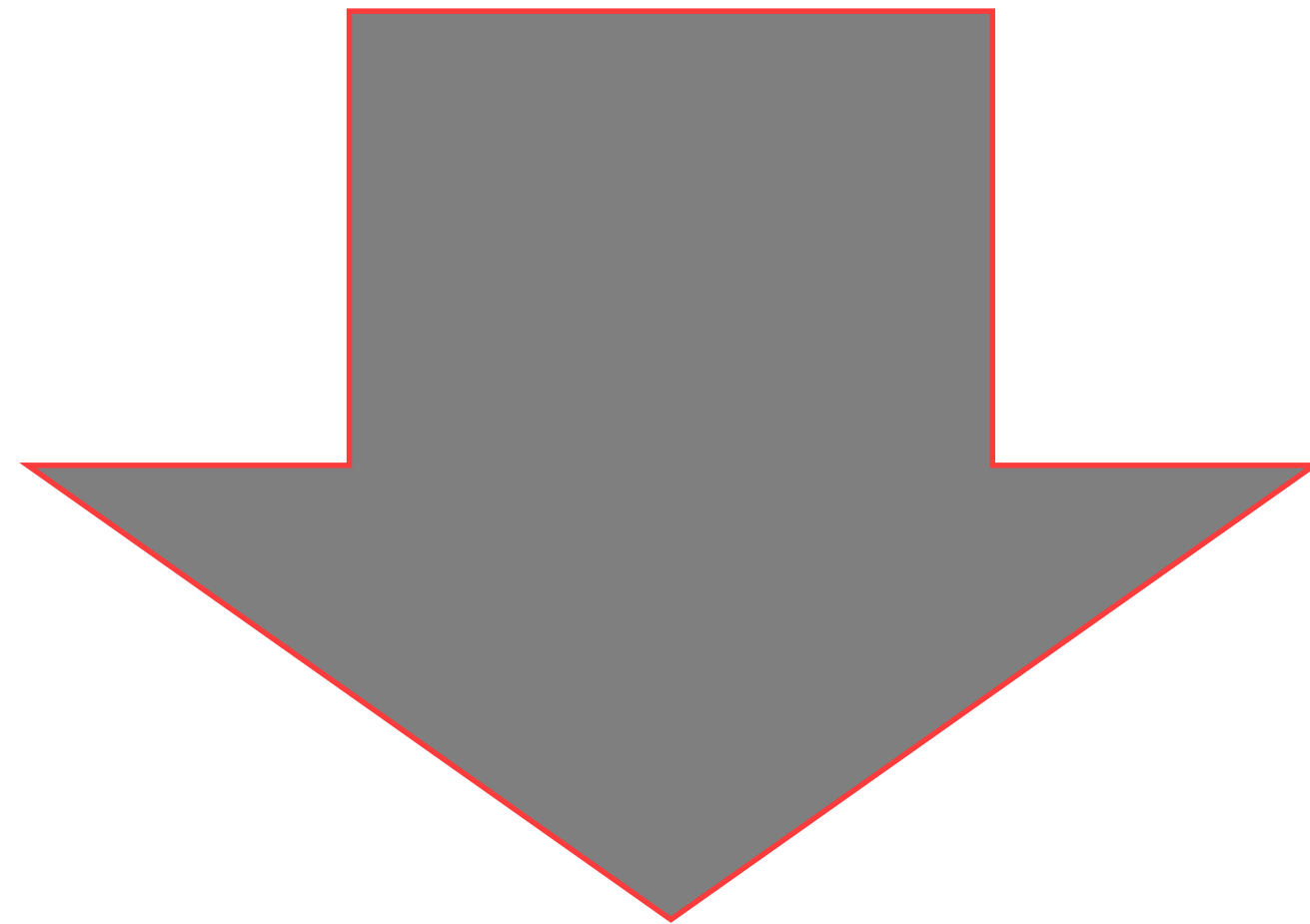
Individets
forpligtelse til
at tilpasse sig
fællesskabet
(*tilpasning*)

Kollektivets
forpligtelse til at
sikre flest mulige
individens deltagelse
(*differentiering*)

Individ

Kollektiv

Inklusion som en ret og en pligt til deltagelse

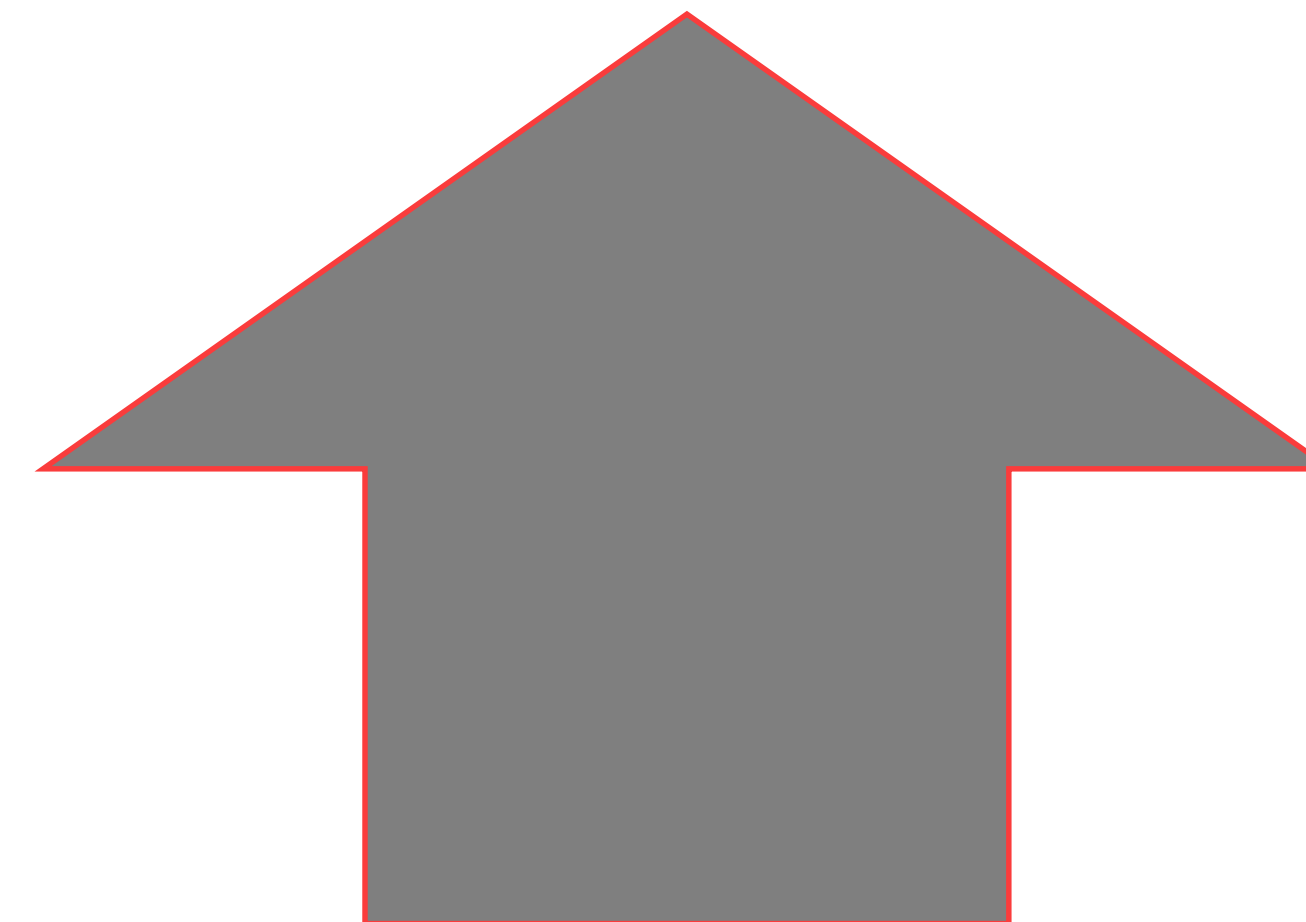
Sikre alle børns **ret** til deltagelse:

Gøre det pædagogiske og didaktiske miljø tilgængeligt for alle elever – social tilknytning

Sikre alle elevers **forpligtelse** på at deltage aktivt:

Gøre alle børn i stand til at forpligte sig – social regulering

Håndtering af mangfoldighed

- Skabe et læringsmiljø hvor elever tilbydes det, der skal til, for at de på forskellig måde kan møde mål og krav
- Møde elevers følelsesmæssige og fysiske behov
- Anerkende og værdsætte elevers egne motiver og perspektiver
- Møde elevers mangfoldighed af præferencer, interesser og baggrund
- Fremme udviklende fællesskaber og positive interaktioner
- Strukturere og rammesætte aktiviteter og situationer: tydeliggøre, hvad der forventes af eleverne

Vigtige nedslag ift. at sikre elevers trivsel

- ✓ Organisering af undervisningen
- ✓ Didaktik og pædagogik
- ✓ Kobling mellem forskellige vidensformer og kompetencer
- ✓ Tværprofessionelt samarbejde i klasserummet

Take for ordet

Espergærde Skole

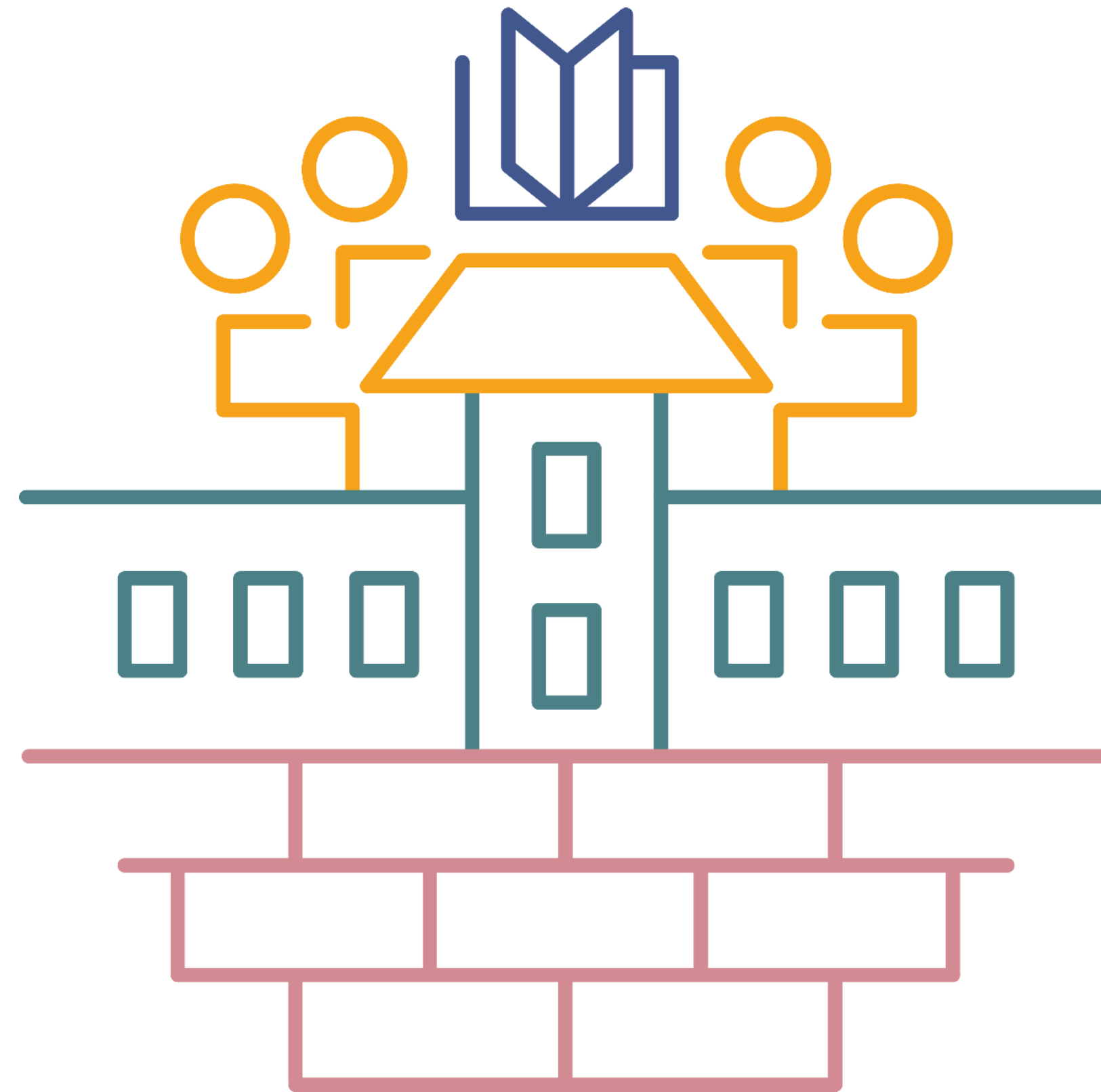
- 4 folkeskoler i Espergærde og partnerskab med Tikøb Skole og Familiehus
 - Mørdrupskolen ca. 500 elever, 3 spor o. – 6.kl. m. SFO og Klubtilbud
 - Grydemosesolen ca. 320 elever 2 (3)spor 0. – 6.kl. m. SFO og Klubtilbud
 - Espergærdeskolen ca. 250 elever 1½ spor 0. – 6. kl. m. SFO og Klubtilbud
 - Tibberupskolen ca. 560 elever i 8 spor 7. – 9. kl.
 - Team 5 ca. 85 elever i specialiseret skoletilbud o. – 10.kl.
 - Elever i segregerede tilbud ca. 35

Fokus på hvordan vi inddrage børnenes, de unges og forældrenes stemme i møder og dialog!

- Uddanne ledere og vejledere
 - Mødefacilitering og sans for at lytte og stille de "rigtige" spørgsmål
 - At inddrage elev – og forældrestemmerne –
 - Kvalificere vores faglige professionelle sprog inde i skolen
- I møderne taler vi om
 - Hvilket ønsket fremtid/bedste håb eleven har
 - Elevens og forældrenes ressourcer og kompetencer frem for fejl og svagheder
 - undersøge og udfolde det der allerede virker
 - Hvilke prøvehandling alle på mødet kan iværksætte for at få elevens håb til at lykkes

Mødet er en intervention i sig selv og formen bidrager med:

- Forældre, professionelle og unge får ny information og får reflekteret sammen – vi er ligeværdige
- Alle vil føle sig set, hørt og forstået – jeg har betydning for andre
- Alles bidrag er lige vigtige – jeg er værdifuld
- Føle at ens værdier, holdninger og meninger er ligeværdige og bliver respekteret – jeg er inkluderet
- I dette domæne er der mulighed for at høre hvilke intentioner, ønsker, drømme og håb, der ligger bag en anden persons handling – jeg er ikke problemet
- Der skabes en fælleshed og gensidig tillid – jeg er ikke alene
- Det er ikke barnet, der er problemet – det er problemet, der er problemet.
 - Mennesker føler at de mestrer noget
 - Det giver håb
 - Føler sig medinddraget som giver motivation

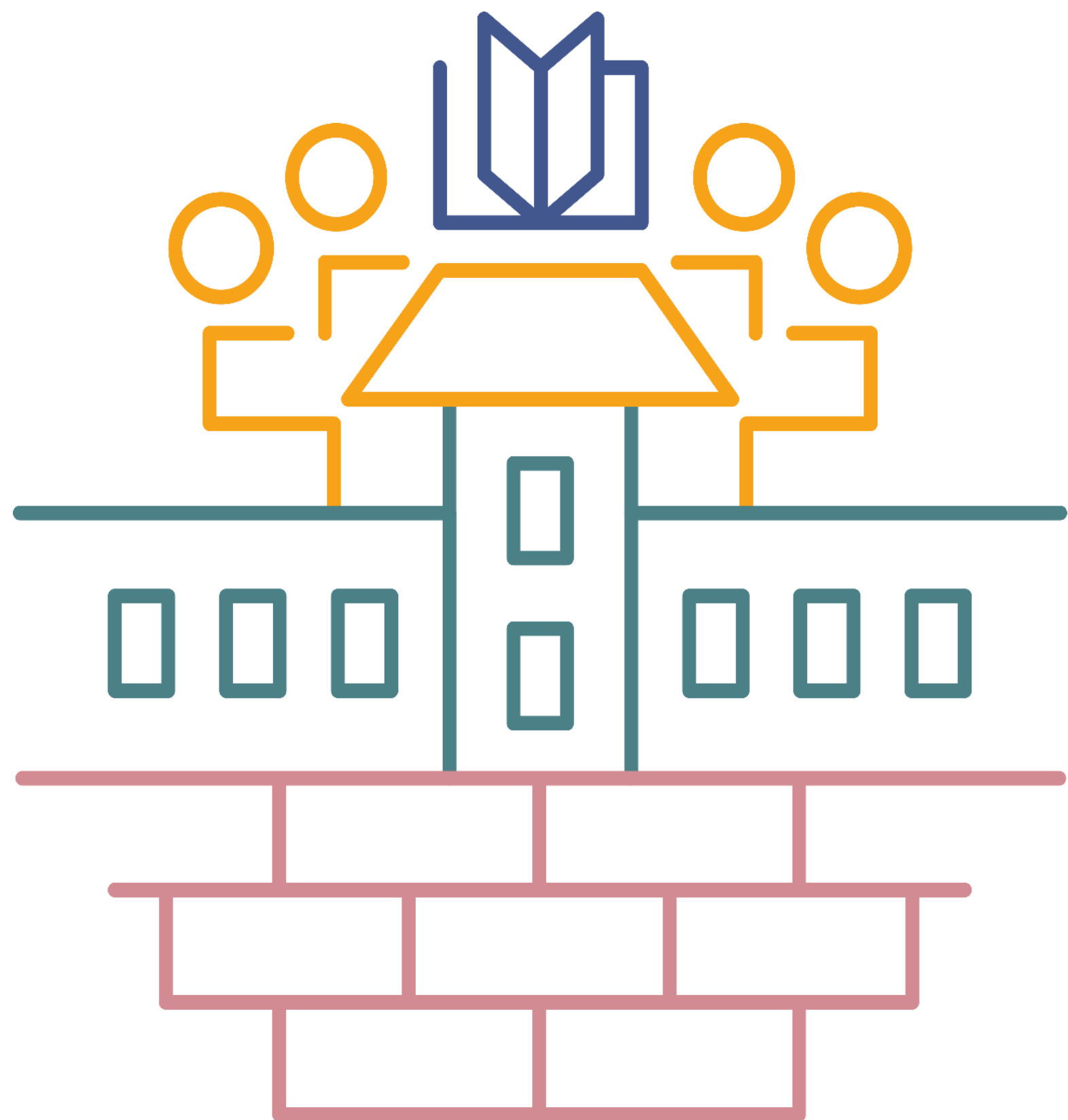
BØRNE- OG UNDERVISNINGSSUDVALGET (BUU)

KATRINEBJERGSKOLEN D. 27. APRIL 2022

SKOLELEDER CHRISTIAN HELLUM

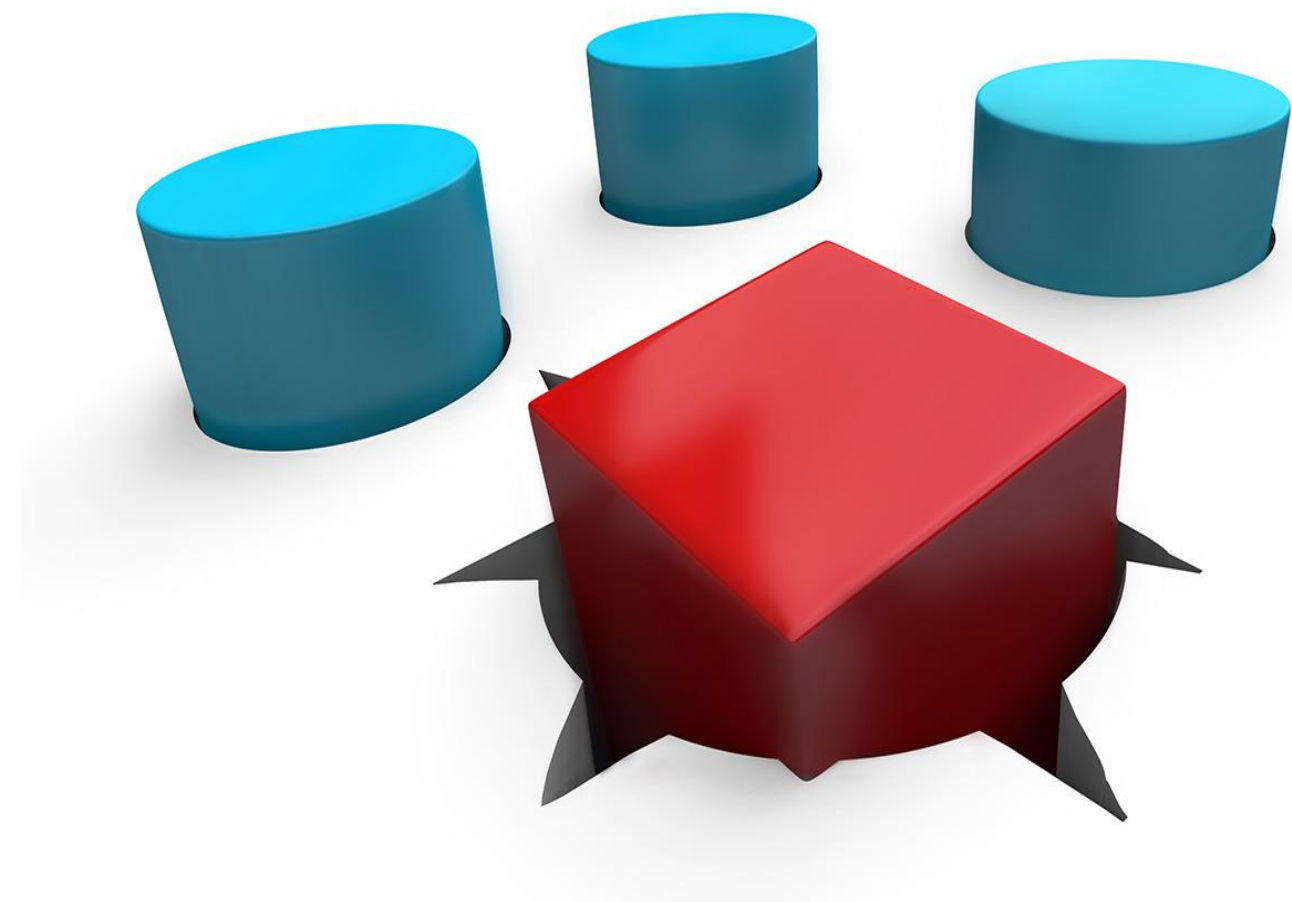
FORUDSÆTNINGER FOR BÆREDYGTIG OG VEDVARENDE SKOLEUDVIKLING

- Klasserumsstrategier
- Samarbejdsstrukturer
- Systemstrukturer
- Filosofisk fundament

Det Filosofiske Fundament

- *Børn er mere ens end forskellige*
- *Børn gør, hvad de kan*
- *Det er de professionelle, der kan gøre noget andet*
- *Vi må undervise børn på en måde, så de lærer*
- *De professionelle bliver aldrig færdige med at øve sig*

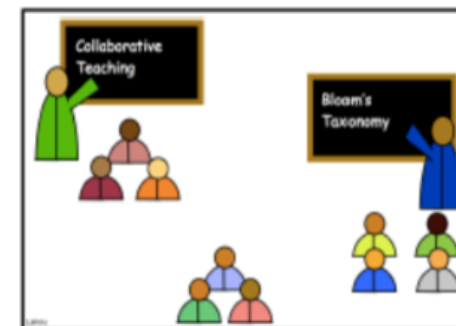
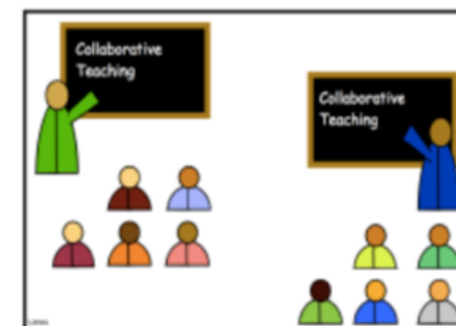
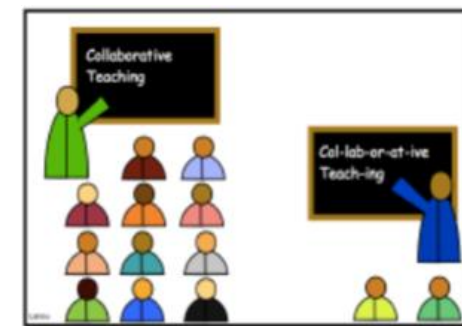
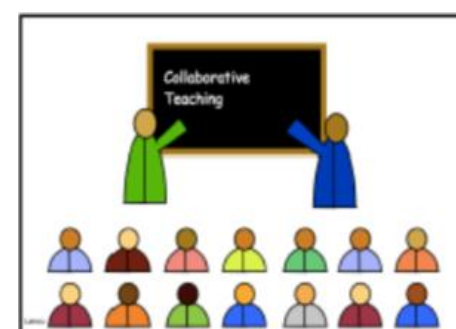
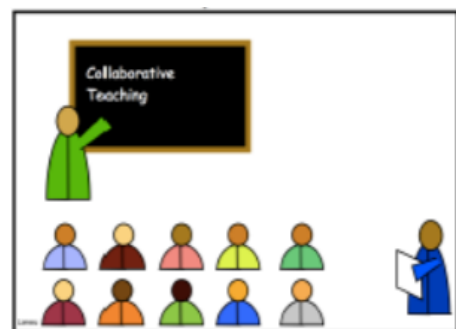
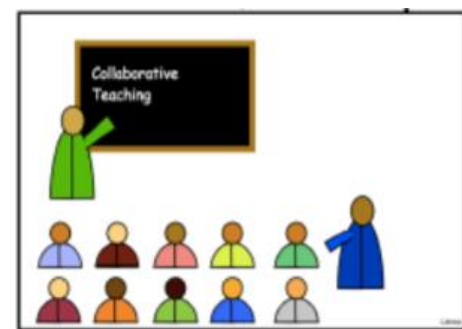
System- strukturer

- *Forvaltning og skole skal sikre sammenhængskraft mellem alle niveauer i Nøddeskalsmodellen*
- *Formel kompetenceudvikling kvalificerer den daglige praksis*
- *De professionelle har viden om autisme*
- *De professionelle har en stor værktøjskasse*
- *Tjeklister understøtter kvaliteten af læringsmiljøer for alle*
- *Skoleledelsen varetager det vedholdende arbejde med at holde Nest på sporet*

Samarbejds- strukturerne

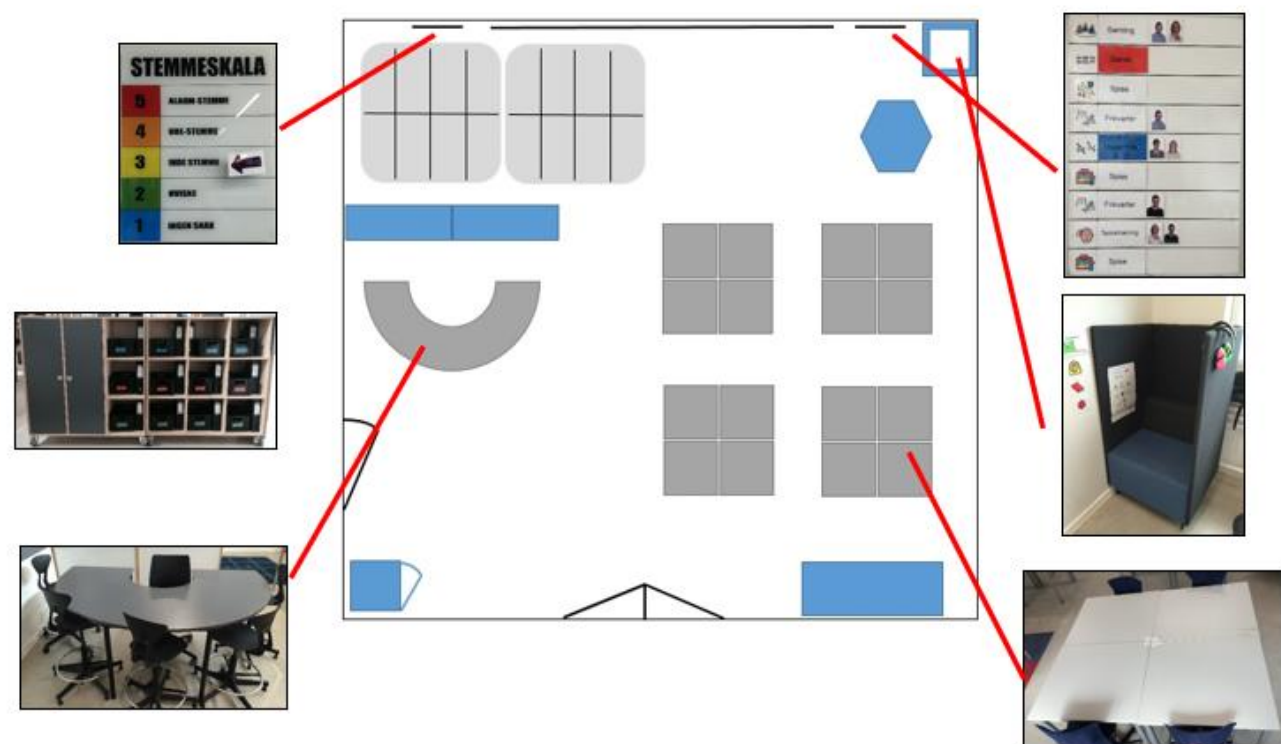

- *Der er en struktureret ramme for teamsamarbejdet og elevkonferencer (hver uge drøftes skiftende elever – fagligt og socialt)*
- *PPR deltager fast i teammøderne*
- *Der co-teaches og fællesforberedes*
- *Børn med autisme træner social læring uden for klassen og i klassen (3 lektioner om ugen)*
- *Der arbejdes med tretrinsmodellen, fordi vi vil gøre det, der er godt for alle børn*
- *Alle professionelle får supervision og sparring*

Klasserums- strategier

- *Klasserummet afspejler vekselvirkningen mellem fælles, gruppe og individuel læring*
- *Undervisningen understøttes visuelt*
- *De professionelle bruger metoden selv-snak*
- *De professionelle forstærker positiv adfærd*
- *De professionelle gør, som de siger*

*Vi skal gøre skolen
børneparat
Ikke børnene
skoleparate*

Mangfoldige læringsmiljøer – en vej mod
inklusion

Kort om Vestre Skole

Børneskole 0.-6.årgang

Ca. 350 elever (stigende)

22% flersprogede fra 24 nationaliteter og med 26 sprog

Multikulti – dvs. vi har ikke større grupperinger fra enkelte lande

Socio-økonomisk varieret område

1 segregering de sidst 5 år pga. adfærd

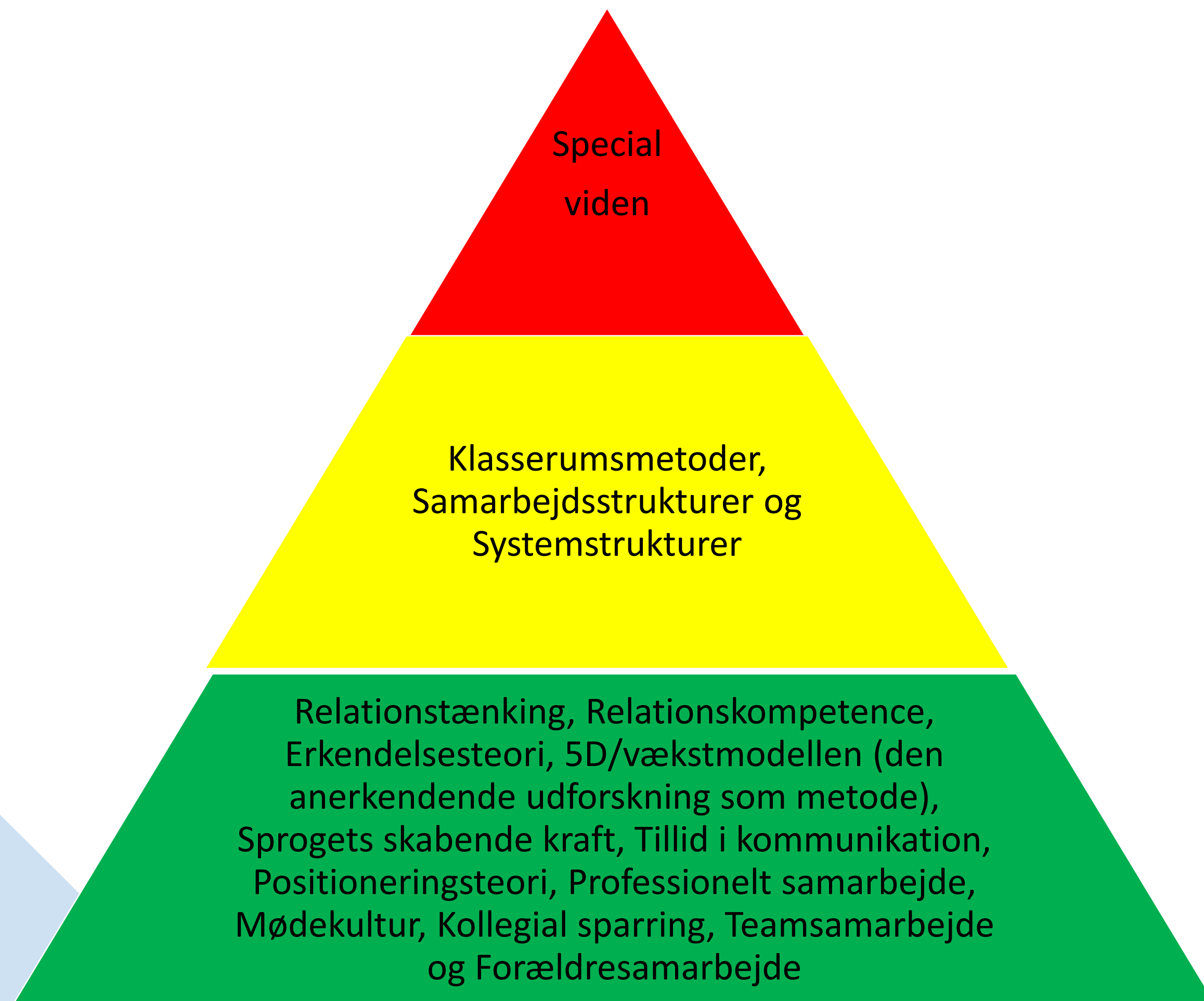
Høj elevtrivsel

Lavt sygefravær blandt personalet (i top 3 de sidste 5 år i Svendborg)

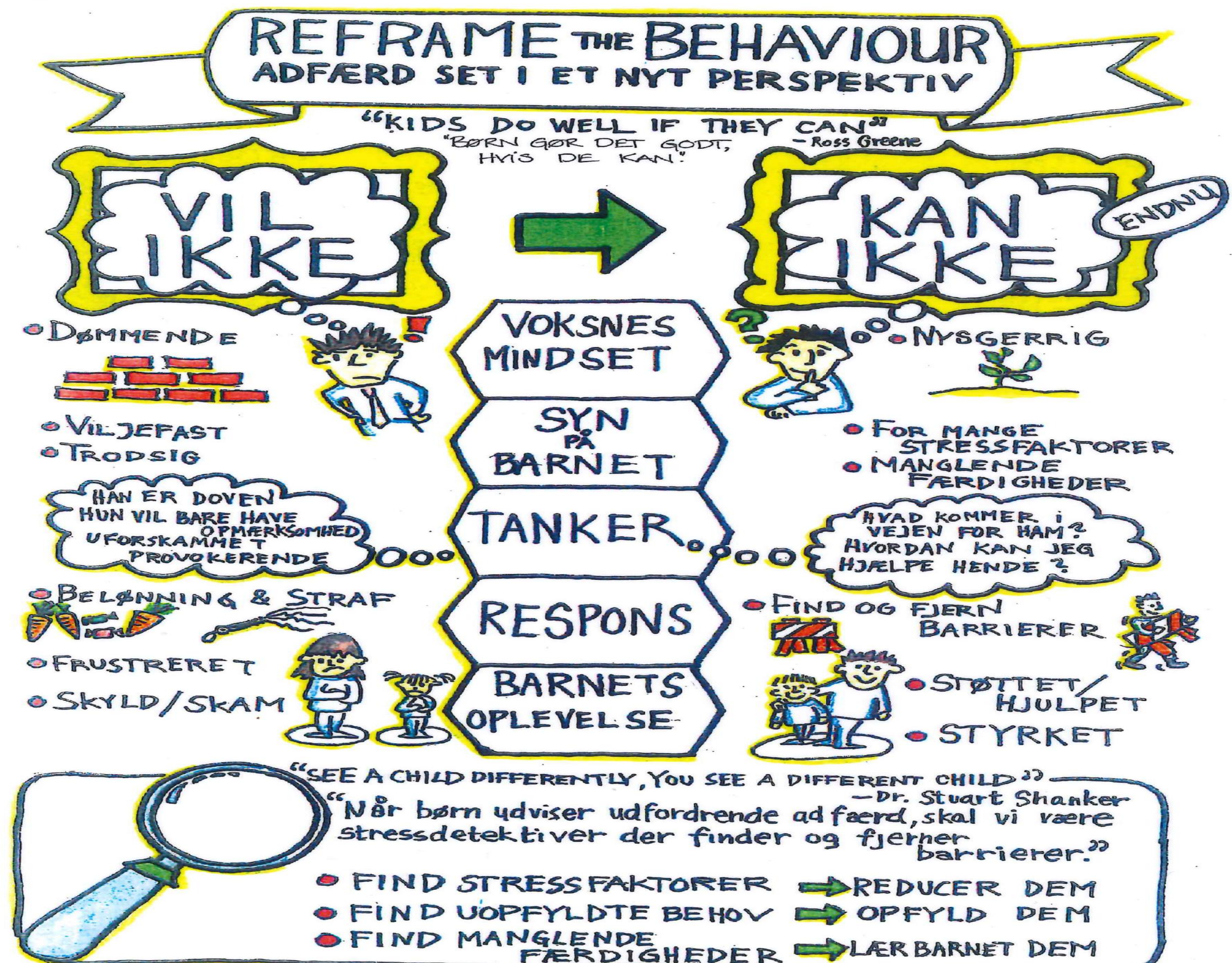
Et fælles fundament - mindset

Proces siden 2008 – fælles kulturudvikling ”vi skal alle sammen vide”

Genbesøge - Genbesøge - Genbesøge

Fokus på at forstå vores
elevers kommunikation:
sprog og adfærd

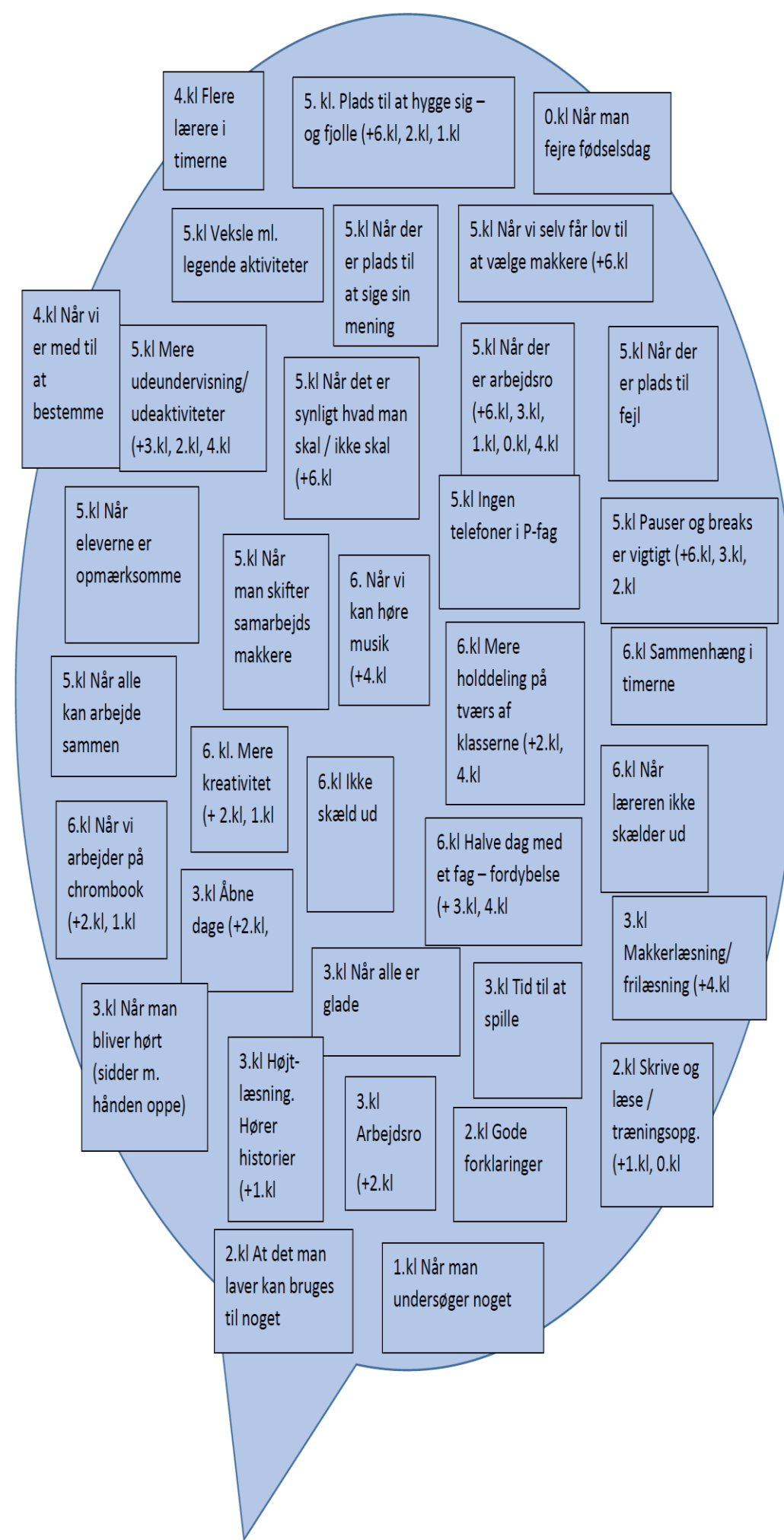

Inddragelse af børns perspektiver

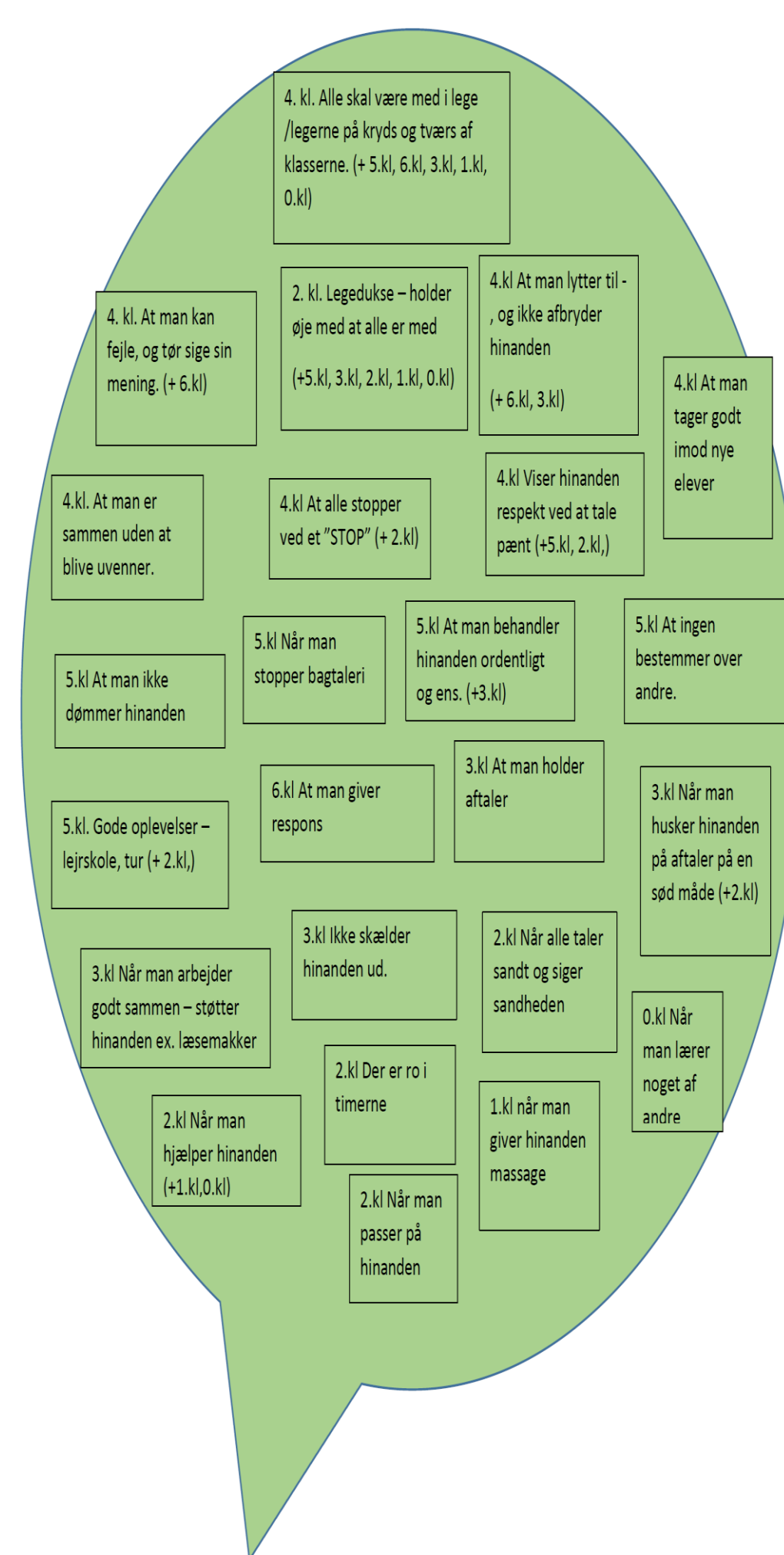
Hvad er en god skole? – Svar fra elevinterview nov. 2020

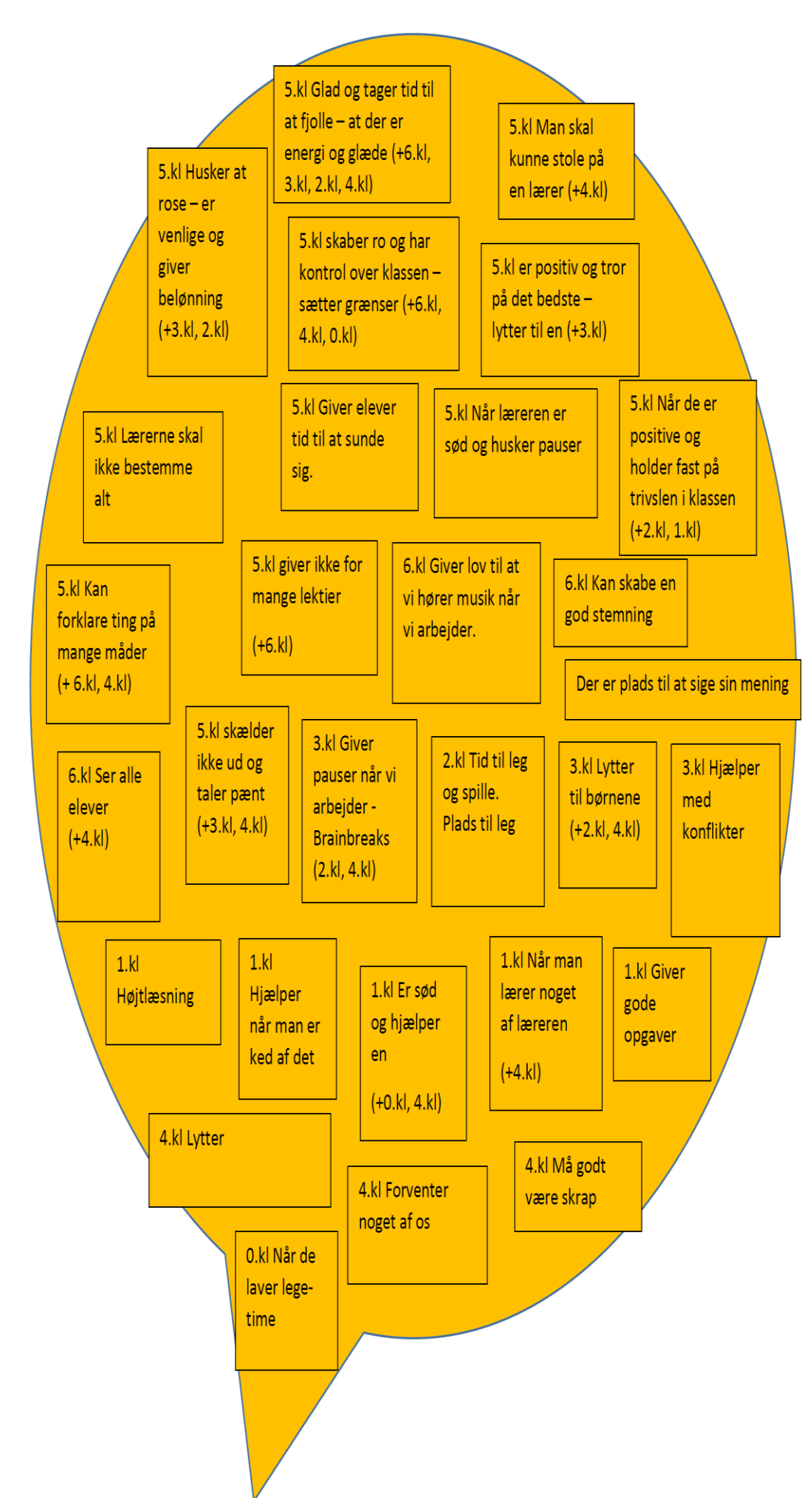
Hvornår er en time god? – Fra elevinterview nov. 2020

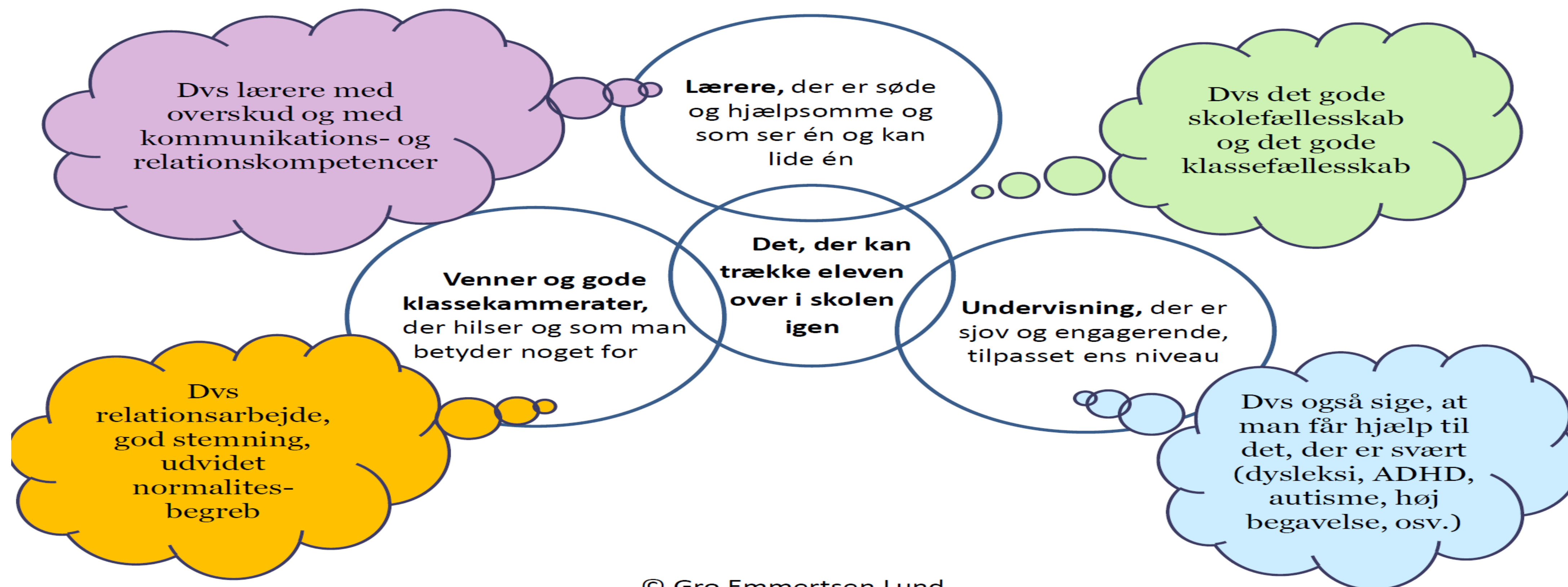
Hvad er et godt fællesskab? – Svar fra elevinterview nov. 2020

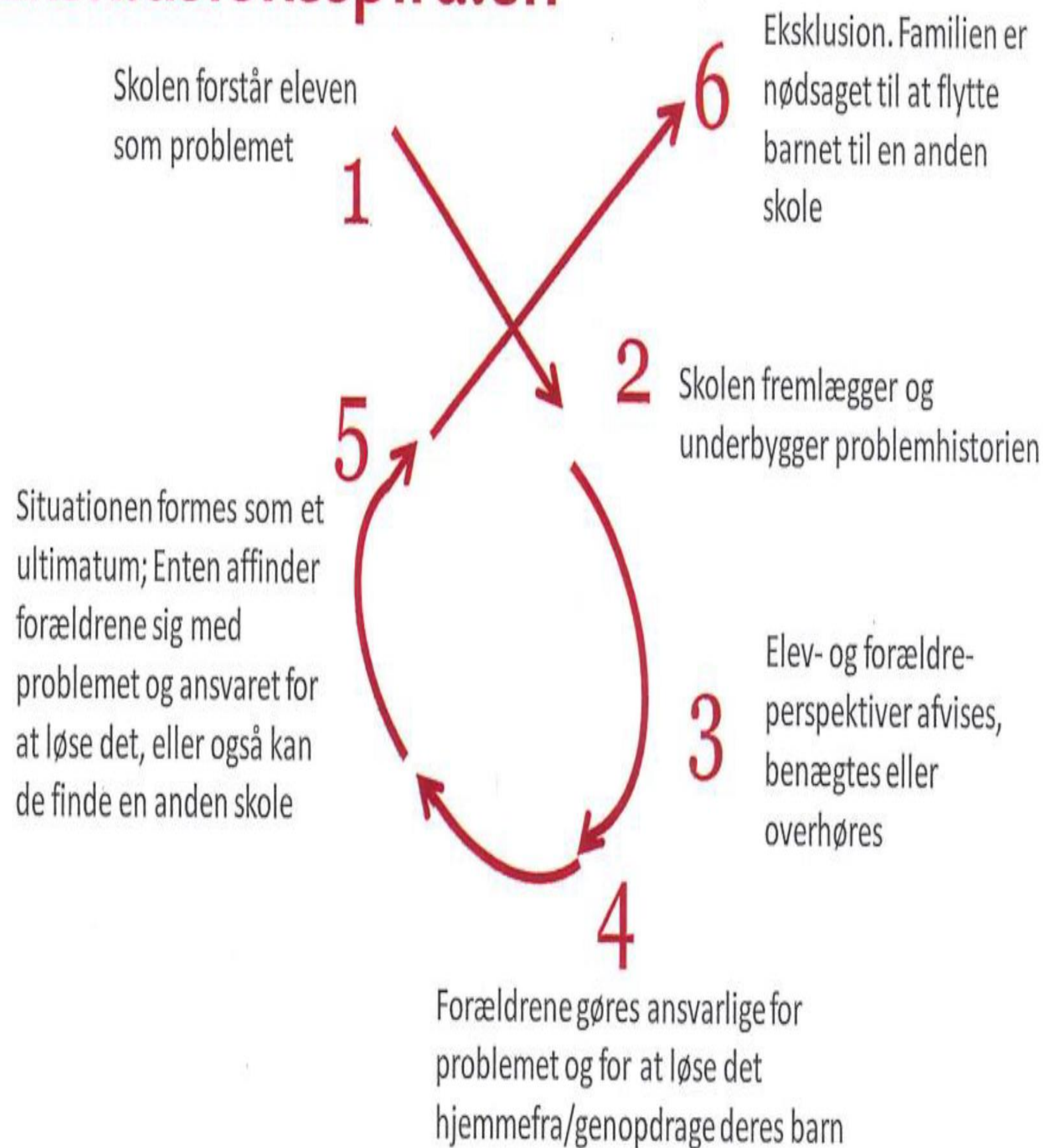
Hvad er en god lærer – Fra elevinterview nov. 2020

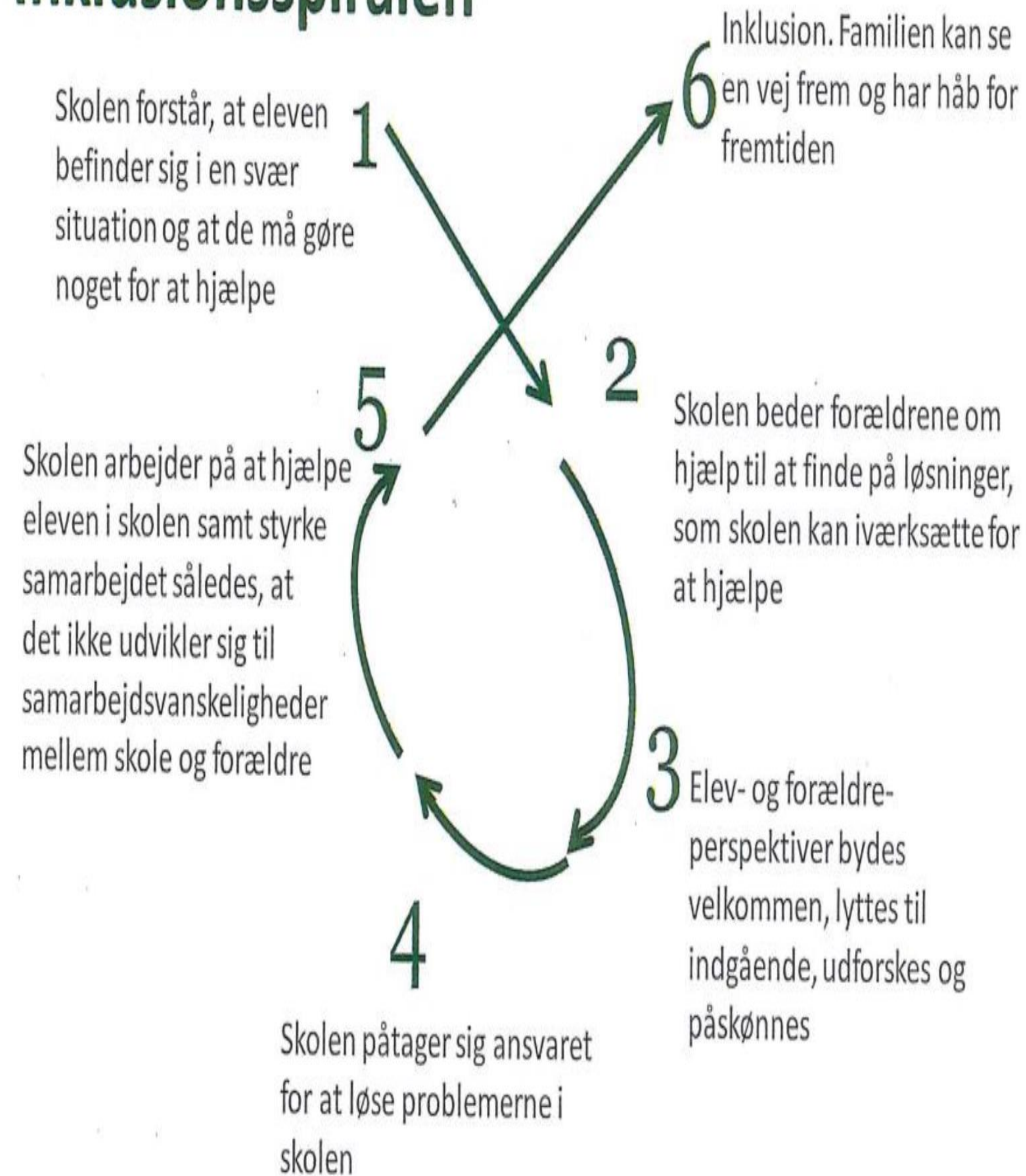
Fællesskabende pædagogik – Culture of belonging

Eksklusionsspiralen

Inklusionsspiralen

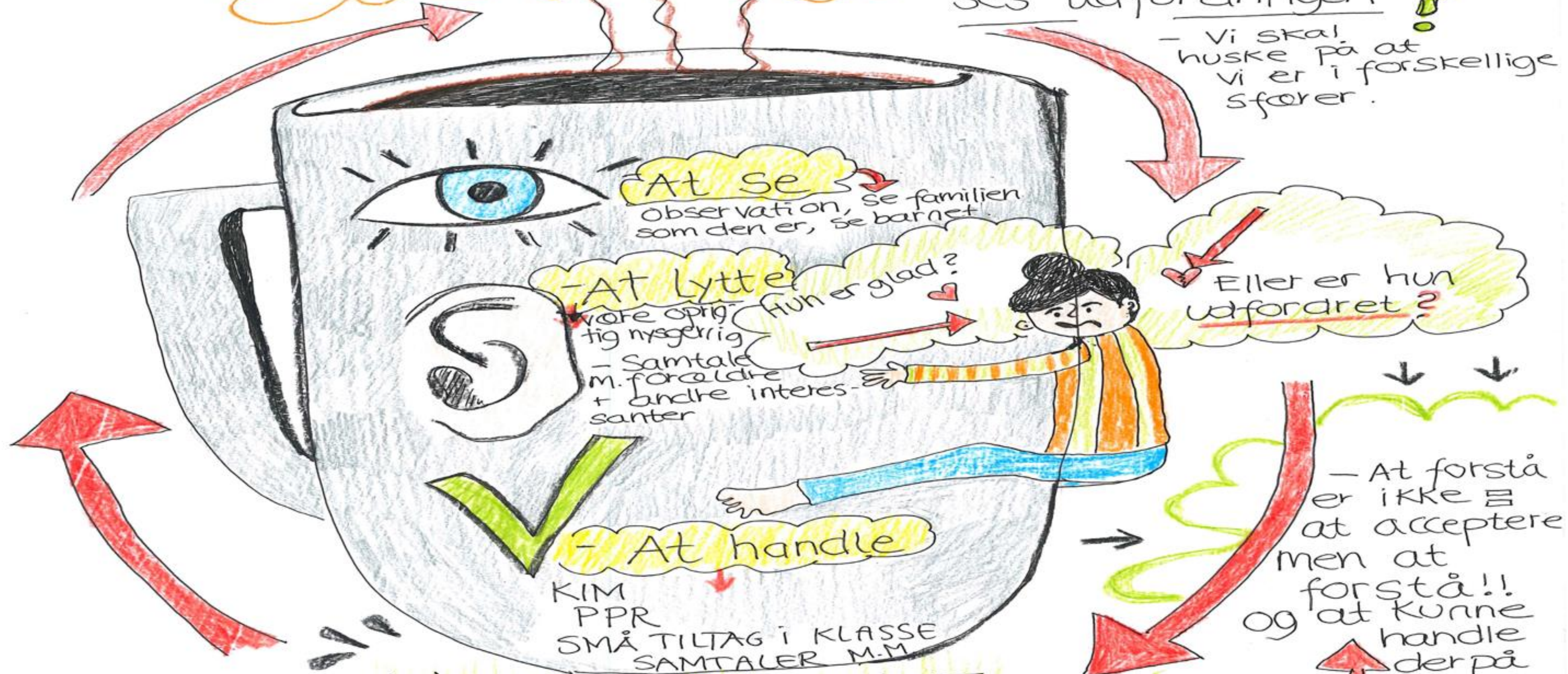
FORÆLDRE

Samarbejde

Systemisk tænkning

- Fra hvilken vinkel ses udfordringen?

- Vi skal huske på at vi er i forskellige sfærer.

Vi SKAL HELE VEJEN RUNDT OM KOPPEN FOR AT **FORSTÅ**

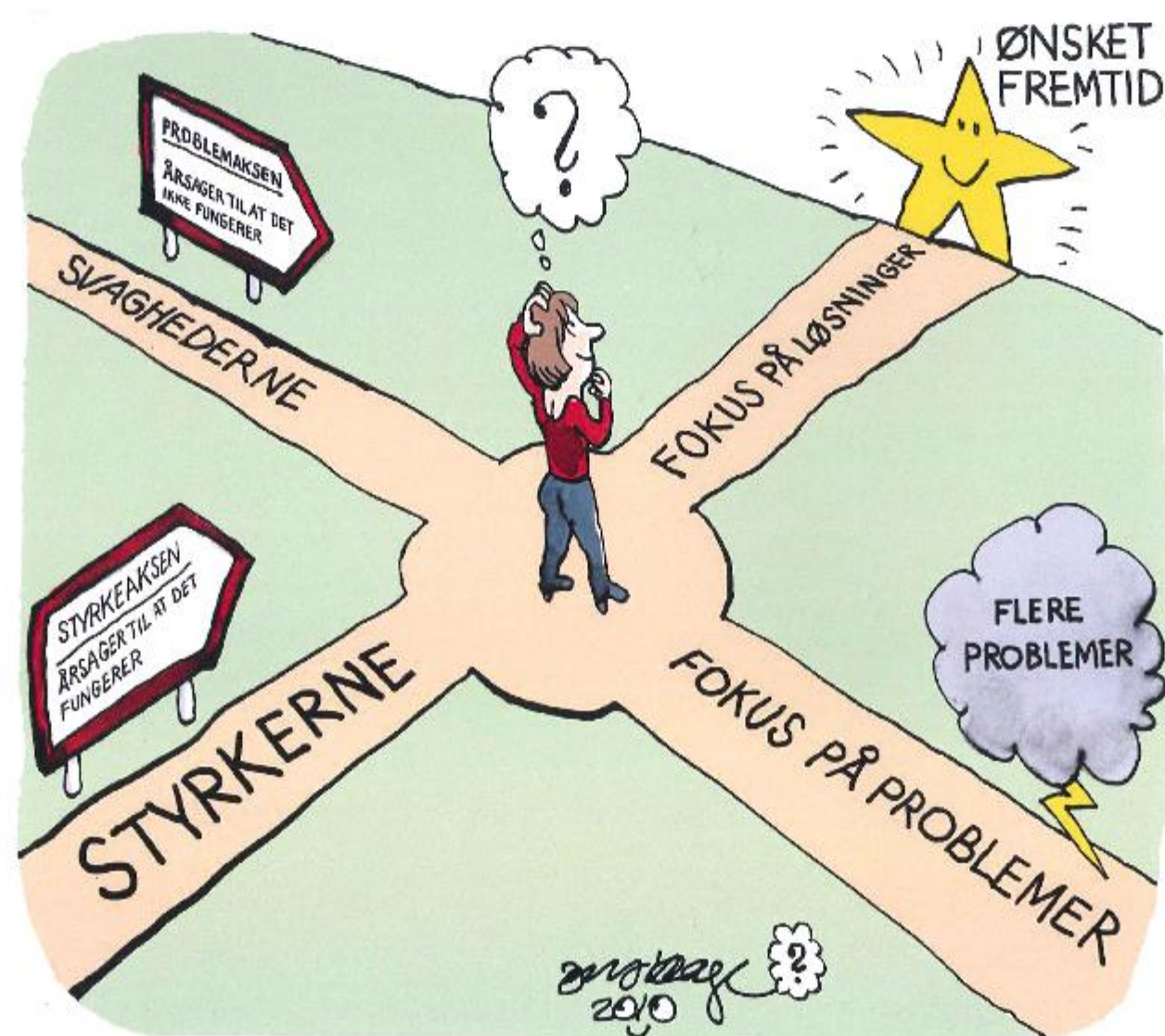
Fælles kommunal indsats/kapacitetsopbygning

- Politisk – Mangfoldige læringsmiljøer – ikke en spareøvelse
- Skoleafdelingen – PPR – Sparring – Supervision – Stilladsering og Støttefunktioner - tæt på lærerne og os !

Hold fokus – det lange seje træk – aldrig i mål

Hvilken vej vælger du?

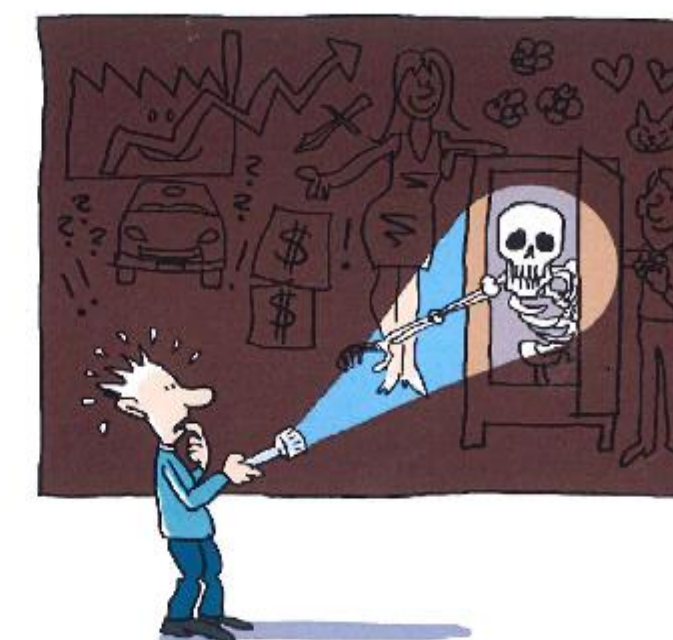

DET DU KASTER LYS PÅ, VOKSER

Det, vi fokuserer på, skaber vi mere af
At stille spørgsmål skaber i sig selv
forandring – så sørg for at spørge til
noget, du ønsker mere af

Der er altid noget der fungerer
Tag udgangspunkt i det som faktisk
fungerer og byg videre på det

Bag ethvert problem ligger et ønske
om noget bedre
Fokuser på ønsket i stedet for
problemet

Hvilke faktorer skal der til for at gå fra ambition om inklusion til praksis?

3 pointer om:

- 1) Hvad skal der til for at inklusion kan lykkes?
- 2) Fokus rettet på kvalitet – Principper for mellemformer
- 3) Hvordan videregiver vi de gode eksempler?

Pointe nr. 1

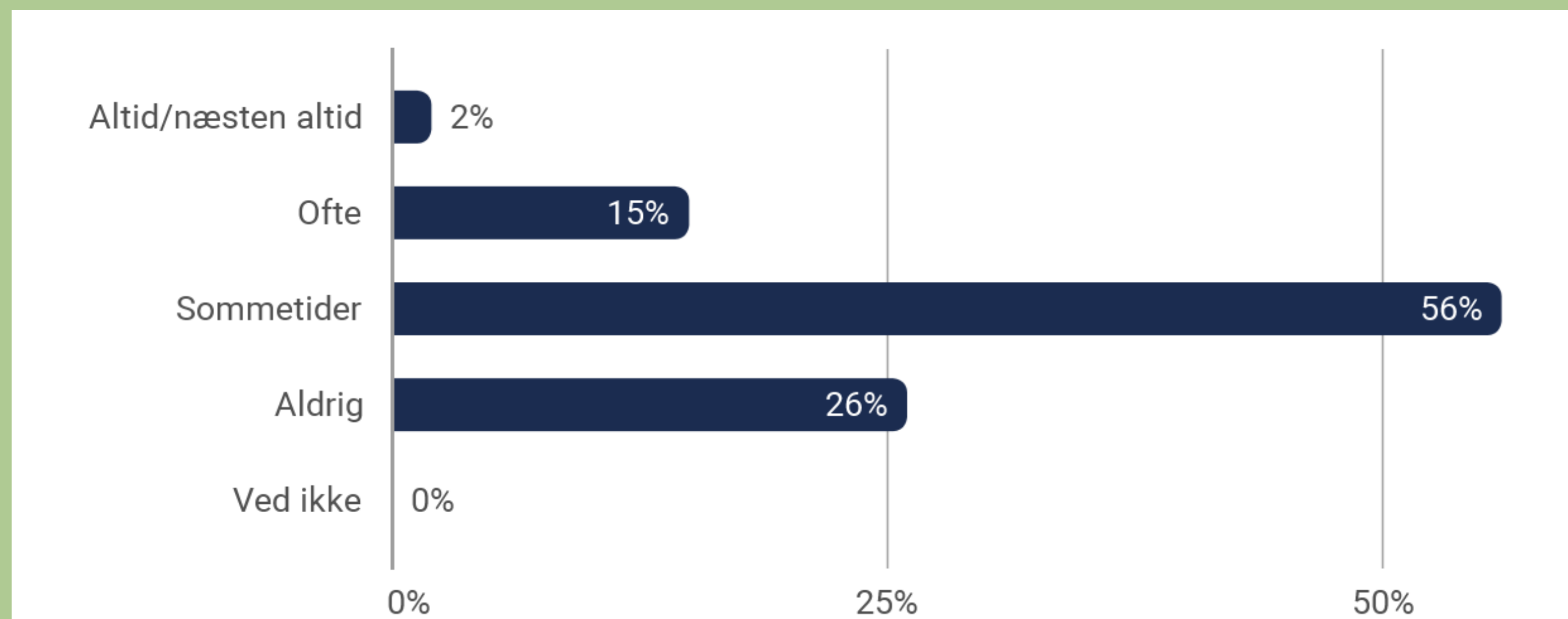
Rammer, forberedelse og to-lærerordning?

Hvad skal der til for at inklusion kan lykkes?

En fjerdedel føler, at de aldrig har mulighed for at planlægge og gennemføre undervisning, der tilgodeser alle eleverne

Hvor ofte oplever du, at du har god mulighed for at planlægge og gennemføre undervisning, der tilgodeser alle dine elevers behov?

Kilde: Danmarks Lærerforening. N: 1.264

Forberedelse og to-lærerordninger er vigtigste parametre for at løfte opgaven

Hvad er vigtigst for dig for, at du kan løfte opgaven med at give alle elever i din klasse den undervisning, som de har behov for? (vælg maks. 3 svar)

Kilde: Danmarks Lærerforening. N: 1.264

Pointe nr. 2

Dialog om kvalitet

- **Mellemformer som koncept**
- **Mellemformer – tilpasset indsats**
- **Med fokus den enkelte elevs behov og klassens samlede behov**

DLF's principper vedr. mellemformer

Elevrettigheder

- alle mellemformer placeres i sammenhæng med en folkeskole
- alle elever undervises af uddannede lærere som opfylder det dobbelte uddannelseskraft
- alle elever modtager den undervisning, de har krav på.
- At elever, der har behov for et lille specialpædagogisk miljø, fortsat tilbydes et højt specialiseret undervisningstilbud.

Organisering

- organisationen, rammerne og økonomien om mellemformer tager udgangspunkt i folkeskoleloven.
- klassen fortsat er det organisatoriske udgangspunkt.
- organisationen skal understøtte samarbejdet og vidensdeling mellem det almene og specialiserede
- lærerne inddrages i udviklingen af tilbuddet

Visitation

- som klart definerer visitationsprocessen i forbindelse med mellemformer
- som minimerer risikoen for langtrukne og/eller usynlige processer ved visitation
- og som sikrer elevernes retssikkerhed i forbindelse med visitation, sagsgang, PPV'er, mv..

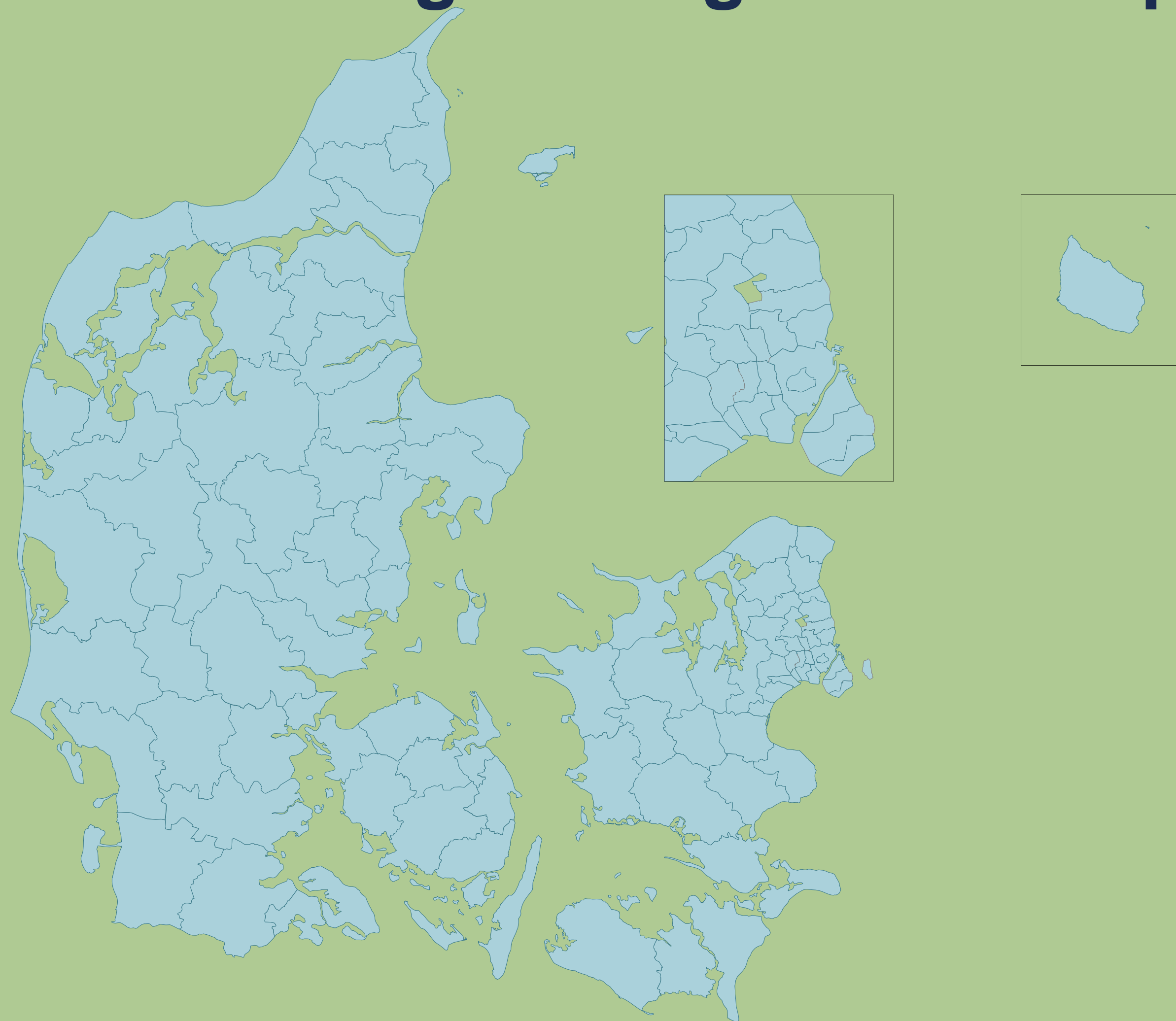
Kompetencer og samarbejde

- lærerne får mulighed for mere og bedre faglig,
- det almene område på skolen bliver styrket gennem bedre muligheder for samarbejde og forberedelse med det specialpædagogiske område,
- to-lærerordning/co-teaching bliver en forudsætning
- lærerne sikres kompetencegivende uddannelse på det specialpædagogiske område

3. pointe

Hvordan videregiver vi gode eksempler?

**SAMMEN
GØR VI EN
GOD SKOLE
BEDRE**

A group of seven children are lying on their stomachs on a lush green lawn. They are all smiling and looking towards the camera. Many of them have their hands raised to their eyes, some covering them completely, suggesting they are playing a game of hide-and-seek or peek-a-boo. The children are wearing various colorful summer clothes, including dresses and t-shirts. The overall atmosphere is joyful and carefree.

Alle børn har ret til at være en del af fællesskabet!

BUPL

Hvem er pædagogerne i skolen?

- 15.000 pædagoger arbejder på skole- og fritidsområdet
- 4.000 pædagoger har specialpædagogiske opgaver på skole- og fritidsområdet
- Pædagogernes arbejde kan ses på et kontinuum:
 - UU, AKT-vejleder, støttepædagog, trivselsvejleder, inklusionspædagog

3 gode eksempler på pædagogernes arbejde

**1. Det forebyggende:
Pædagoger der er fast
tilknyttet en klasse**

**2. Det vedholdende: Arbejdet
Arbejdet med inklusionen
fortsætter i SFO'en**

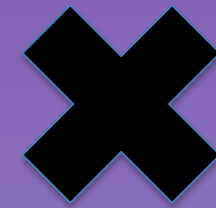
**3. Det højt specialiserede:
Særlig støtte og co-teaching**

Mellemformen ABA

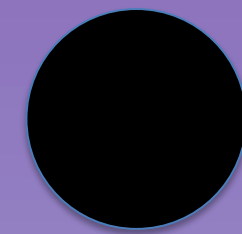
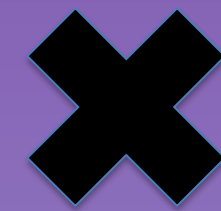
(Anerkendende BørnemiljøAnalyse)

PPR

Mellemformen ABA (Anerkendende BørnemiljøAnalyse)

PPR

Inklusions-
elev

- **Koordination**
- **Specialpædagogik**
- **Co-teaching**
- **Inklusionseleven
og hele klassen**
- **Psykoedukation**

Forslag til lovpræcisering

§ 4 "Bekendtgørelse om Folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand": Beslutning om at henvise en elev til specialpædagogisk bistand inden for skolens rammer træffes af skolens leder (...)

§ 4. stk 2: Beslutning om at henvise en elev til specialpædagogisk bistand inden for skolens rammer træffes dog af PPR, når der foreligger en udredning og/eller diagnose, der begrundet en koordineret specialpædagogisk indsats imellem kommunens forvaltninger og imellem skole og hjem

§ 4. stk 3 PPR skal koordinere den pædagogiske indsats på tværs af kommunens forvaltninger og på tværs af fagprofessionelle og forældre

Nuværende stk 2,3,4 og 5 og fem bliver herefter til stk 4,5,6 og 7

(Bemærkninger til loven: Som eksemplificeret med mellemformen ABA i Aarhus Kommune)

Pointer

1. Kommunens forvaltninger skal koordinere med hinanden
2. PPR skal væk fra computerskærmen og ind i dag- og skoletilbuddene
3. De fagprofessionelle og forældrene skal samarbejde på nye måder